

Daniel ayvu oĩa

Daniel ayvu oĩa

Daniel ma kunumi teri reve Babilônia katy escravo-rã heraa va'ekue, irũ kuery reve. Ixupe Nhanderuede oexa uka mba'emo, ome'ẽ avi oexa ra'u pyre omombe'u porãve aguã. Ha'e nunga rupi Babilônia pygua huvixa ogueru guembiguirã. Heko vai va'e kuery mbyte Daniel oirũ kuery reve ikuai teĩ Nhanderuede pe ikuaia py oĩ atã okuapy. Ha'e ramo opo'akaa oexa uka vy ogueraa jepe tata ha'e guary kora gui voi (capítulos 3 ha'e 6).

Nhanderuede po'akaa re ae Daniel ijayvu. “Mba'eta ixuguigua hexa pyrã ha'e oexa uka va'e ma tuvixa ete. Nhomondyipaarã omoingo va'e py oexa uka imbaraetea. Ipo'akaa ma opa va'erã e'ỹ, openaa ma raka'e rã peve guarã” (4.3).

Peteĩ ava ra'y rami ojekuaa va'e rekorã re avi ijayvu, Nhanderuede ombopo'aka aguã re: “Pyávy aexa va'e re ama'ẽ ajupy vy peteĩ ju aexa arai reve yva gui ou ramo, ava ra'y rami ojekuaa va'e. Ha'e va'e ma Jypy guive guare oĩa py oo ramo omonhemboja. Ombopo'aka ha'e omboyvate ete huvixave oĩ aguã, ixupe heta ikuai aguã, amboae regua kuery ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e guive. Ipo'akaa ma opa va'erã e'ỹ, ndoaxai 'rãe, openaa nombovaipaai 'rã guive” (7.13-14). Novo Testamento py ma Jesus Cristo ha'e rami ae ijayvu ojee: “Xee ae ha'e. Ha'e gui pexa 'rã Ipo'akapa va'e oiporu kuaa regua re Ava ra'y ojeapo va'ekue uguapy ha'e yva gui ou ramo arai rupi”, he'i (Marcos 14.62).

Daniel ha'e irũ kuery oeko a'ãa ague

1 ¹Mboapy ma'etỹ re ma Judá pygua huvixa Jeaquim oĩ jave, Babilônia pygua huvixa Nabucodonosor ou Jerusalém tetã py. Ha'e vy ojokopa tetã.

²Ipo py SENHOR omboaxa Judá pygua huvixa Jeaquim, Nhanderuede pegua opy mba'emo ryrũ ikuai va'ekue guive. Ha'e ramo Sinar yvy re mba'emo ryrũ ogueraapa nguete pegua oo oĩ va'e pyguarã. Ha'e vy omoĩ porãmba nguete pegua va'e py.

³Ha'e gui huvixa aipoe'i tembiguai kuery rerekoa Aspenaz pe, ogueru avi aguã amongue Israel kuery regua, huvixa ra'y kuery, yvatekueve,

⁴kunumigue ivaikue reia peteĩ henda py ma voi oĩ e'ỹ va'e, hova porã rei va'e, 'arandua ha'e javi re ombo'e pyre, mba'emo ojapo kuaa va'e guive

huvixave ro py omba'eapo aguã, caldeu kuery reko ha'e ijayvu re ombo'e porã ma ramo.^a

⁵Ha'e va'e kunumingue pe ma ko'ẽ nhavõ huvixave ome'ẽ uka 'rã tembi'u iporãve va'e anho, huvixave ho'u va'e regua ae. Ome'ẽ uka avi vinho ha'e oy'u va'e regua, mboapy ma'etỹ re ha'e kuery ikuai aguã ha'e nunga re, ha'e va'e ára opaa py huvixave ro py omba'eapo aguã.

⁶Ha'e kuery regua ma Daniel, Hananias, Misael ha'e Azarias, Judá regua meme ikuai.

⁷Ha'e kuery rery ma tembiguai kuery rerekoa oguerova ju, po rami: Daniel ma Beltessazar, Hananias ma Sadraque, Misael ma Mesaque, ha'e rã Azarias ma Abede-Nego.^b

⁸Ha'e rami teĩ Daniel opy'a re omoĩ onhemongy'a e'ỹ aguã huvixave ho'u va'e ha'e vinho oy'u va'e regua py. Ha'e vy tembiguai kuery rerekoa pe ojerure onhemongy'a e'ỹ aguã.

⁹Ha'e ramo Nhanderuete ojapo tembiguai kuery rerekoa Daniel ojou porã ha'e omboaxy aguã rami.

¹⁰Tembiguai kuery rerekoa ombovai Daniel pe:

— Ha'e rami avi xee ma xeruvixa gui akyje, pe'u ha'e pey'u va'erã ome'ẽ uka rire. Mba'exa 'rã tu peẽ kuery pendejavegua kunumigue ikuai va'e gui penderova re penekangyve oexa aguã? Ha'e rami vy pendekáuxa huvixave ojaya 'rã xeakã — he'i.

¹¹Oiko avi peteĩ ava Daniel, Hananias, Misael ha'e Azarias mongaruarã tembiguai kuery rerekoa omoĩ va'ekue. Ha'e va'e pe ju Daniel ojerure vy aipoe'i:

¹²— Xee ajerure ndevy ore nerembiguai kuery orera'anga aguã dez ára peve, ha'e rami vy ro'u va'erã reme'ẽ aguã mba'emo rogue rive, ha'e yy roy'u aguã guive.

¹³Ha'e gui mae ma reikuaa pota 'rã orerova re, kunumigue huvixave tembi'u ho'u va'e regua ho'u va'e rova re guive. Ha'e gui rexa kuaa rami 'rã orerereko nerembiguai kuery rami — he'i.

¹⁴Ha'e rami rã ojou porã vy dez ára re oa'anga.

^a 1.4 Caldeu kuery ma Babilônia pygua ae. Babilônia rery mboae ma Sinar (versículo 2).

^b 1.7 Nguete ramigua rery rupi omboery oayvu py ae, Israel kuery ayvu py Nhanderuete rery rupi 'rãgue py. Tery Daniel ma “Nhanderuete xerepya” 'ea rekovia omboery Beltessazar “Bel oeko repya” 'ea nguete ramigua Bel rery rupi. Ha'e gui tery Hananias “SENHOR nhanemboaxy” 'ea rekovia omboery Sadraque “Aku rembiguai” 'ea nguete ramigua Aku rery rupi. Ha'e gui tery Misael “Nhanderuete rami oiko va'e” 'ea rekovia omboery Mesaque “Aku rami oiko va'e” 'ea nguete ramigua Aku rery rupi ae. Ha'e gui Azarias “SENHOR oipytyvõ va'e” 'ea rekovia ma omboery Abede-Nego “Nego pegua” 'ea nguete ramigua Nego rery rupi.

¹⁵Dez ára opaa py ma ha'e va'e oexa rã ha'e kuery rova iporãve kunumigue huvixave rembi'u ho'u va'e kuery gui, imbaraetepave okuapy guive.

¹⁶Ha'e rami rã tembi'u mbojya ha'e kuery pe nome'ëvei tembi'u iporã rei va'e regua ho'u va'erã neĩ vinho oy'u va'erã va'ekue. Mba'emo rogue'i anho ome'ê ha'e kuery pe ho'u aguã.

¹⁷Ha'e va'e irundy kunumigue pe ma Nhanderuete ome'ê oiko kuaa aguã, mba'emo ojapo kuaa aguã guive guekorã ombopara pyre ha'e 'arandua ha'e javi py. Ha'e rã Daniel pe ma omo'aranduve, mba'emo oexa uka pyre ha'e oexa ra'u pyre oikuaa aguã.

¹⁸Ha'e gui ma huvixave ogueru ruka aguã ára oa'angaague ovaẽ ma ramo tembiguai kuery rerekoa oguerupa Nabucodonosor renonde.

¹⁹Ha'e kuery reve huvixave ijayvu vy oikuaa pavẽ gui Daniel, Hananias, Misael ha'e Azarias hi'aranduve va'ea. Ha'e rami vy ha'e kuery ma huvixave ro py ikuai mba'emo ojapoa py.

²⁰Mba'eta opa mba'e py ha'e kuery oikuaa ha'e hi'arandu aguã re huvixave oporandu vy oikuaa ha'e kuery dez-kue hi'aranduvea imba'ekuaa ha'e mba'emo oikuaa va'e kuery openaa rupi ikuai va'e ha'e javi gui.

²¹Ha'e gui Daniel ma ha'e py ae oiko tema huvixave Ciro peteĩ ma'etỹ re ma oĩ peve.

Nabucodonosor oexa ra'uague mba'erã paa Daniel omombe'u porãveague

2 ¹Huvixave Nabucodonosor mokoĩ ma'etỹ re ma oĩa py peteĩ mba'e oexa ra'u. Ha'e vy onhe'ẽ py onhemondyi rei vy ndoke kuaavei.

²Ha'e rami vy huvixave oenoĩ uka imba'ekuaa va'e kuery, hexa pyrã apoa, imba'evyky va'e ha'e caldeu kuery, huvixa oexa ra'u va'ekue omombe'u porãve aguã. Ha'e kuery oupa ma vy huvixave renonde ojexa uka okuapy.

³Huvixa aipoe'i ha'e kuery pe:

— Xee aexa ra'u kuri peteĩ. Xenhe'ẽ py nda'veveia aendu guive aikuaaxe vy teĩ.

⁴Ha'e ramo huvixa pe caldeu kuery aipoe'i okuapy aramaico ayvu py:

— Toikove huvixa raka'e rã peve! Emombe'u ke ha'vy rexa ra'u va'ekue ore nerembiguai kuery pe. Ha'e ramo romombe'u porãve 'rã ndevy — he'i okuapy.

⁵Huvixa ombovai vy aipoe'i caldeu kuery pe:

— Peteĩ mba'e ma xee po rami aikuaa: Jypy xeivy pemombe'u 'rã aexa ra'uague, ha'e gui mba'erã paa guive. Ha'e nunga napemombe'u porãi ri ramo pendeayapaa 'rã, pendero voi ombovaipaa 'rã.

⁶Ha'e rã xapy'a rei aexa ra'u va'ekue ranhe pemombe'u porã, ha'e guive mba'erã paa guive pemombe'u ri ramo mba'emo porã ete ame'ẽ 'rã pëvy, romboete uka 'rã guive. Ha'e nunga rupi pemombe'u xeivy aexa ra'u va'ekue, ha'e gui mba'erã paa guive — he'i.

7Ha'e gui mokoĩguea ma ombovai vy

— Oreruvixave, ore nerembiguai kuery pe jypy remombe'u 'rãgue rexa ra'u va'ekue. Ha'e ramo ma romombe'u 'rã mba'erã paa — he'i okuapy.

8Ha'e gui ma huvixa ijayvu vy aipoe'i:

— Xee aikuaa pemboare rivea teĩ, mba'eta peikuaa xeayvuague oiko ete 'rãa,

9po rami: Aexa ra'u va'ekue napemombe'ui ri ramo peteĩgue'i pyve rombopagapa 'rã. Mba'eta apu rupi pejogueroayvu ra'e, xerenonde xembotavya rupi pendeayvu teĩ, pemboare xemboexaraixe vy. Nda'evei. Pemombe'u na aexa ra'u va'ekue. Ha'e ramo mae ma aikuaa 'rã mba'erã paa voi pemombe'u porã kuaa — he'i.

10Ha'e ramo huvixave renonde caldeu kuery ombovai vy aipoe'i:

— Ha'e rami avi oreruvixave, vvy re jipoi ndee remombe'u uka va'e omombe'u kuaa va'erã. Mba'eta huvixa yvatekueve ha'e ipo'akapave va'e teĩ ae ma, peteĩve ma voi povae ramigua nomombe'u ukaai 'rã guembiguai kuery imba'ekuaa va'e pe, hexa pyrã apoa, neĩ caldeu kuery pe guive.

11Oreruvixave, ndeayvua ma haxy vai ete va'e. Avave rei jipoi ndevy omombe'u kuaa va'erã, tuuete kuery e'ỹ vy. Ha'e rami avi ha'e va'e kuery ma nhande kuery reve ndoikoi — he'i okuapy.

12Ha'e rami rã huvixave ivai vy ipoxy vaipa. Ha'e vy oayvu omondouka imba'ekuaa va'e kuery Babilônia py ikuai va'e ha'e javi ojukapaa aguã.

13Ha'e ramo ijayvuague imba'ekuaa va'e kuery ojukapaa aguã regua oikuaa pavẽ ramo Daniel ha'e irũ kuery voi oekaa avi ojuka aguã.

14Babilônia pygua imba'ekuaa va'e kuery jukapaarã oo va'e ma huvixave pegua xondaro ruvixa Arioque hery va'e. Ha'e va'e reve ma Daniel o'arandua ha'e oiko kuaa rupi jogueroayvu.

15Ha'e vy huvixave rembiguai Arioque pe Daniel aipoe'i:

— Mba'e re tu po rami ete huvixave ijayvu? — he'i. Ha'e ramo Arioque ombovai vy Daniel pe omombe'u mba'emo oiko va'ekue.

16Ha'e ramo huvixavea py Daniel oo vy ixupe ojerure oa'anga pukuve'i ju aguã re, huvixave pe omombe'u porã aguã oexa ra'u va'ekue mba'erã paa.

17Ha'e gui ma Daniel ngoo py oo vy oirũ kuery Hananias, Misael ha'e Azarias pe ju omombe'u.

18Ha'e kuery reve Nhanderuete yva pygua pe ojerure okuapy, omboaxy vy oikuaa e'ỹ pyre oikuaa uka aguã re, Babilônia py imba'ekuaa va'e kuery ojukapaa py Daniel ha'e irũ kuery ojukaa avi e'ỹ aguã.

19Ha'e ramo oikuaa e'ỹ pyre Daniel pe oikuaa uka pyávy mba'emo oexa ukaa py. Ha'e ramo Nhanderuete yva pygua re Daniel ima'endu'a porã.

20Ha'e vy aipoe'i:

— Tove Nhanderuete rery re ta'ima'endu'a porãa raka'e rã peve, mba'eta ixuguigua ae ou 'arandu ha'e po'akaa.

21 Ha'e ae ma oguero va 'rã ára, hi'ára py porã mba'emo ojapoa aguã. Oipe'a 'rã huvixa kuery, ha'e gui amboae ju 'rã omoĩ huvixarã. Omo'aranduve 'rã hi'arandu va'e, mba'eta oendu kuaa va'e pe oikuaa ukave 'rã mba'emo.

22 Ha'e rami vy oikuaa uka 'rã ndoikuaai pyre ha'e onhomi mbyre voi. Ha'e ma pytũa py mba'emo oĩ va'e voi oikuaa va'e. Ha'e gui hendy va'e ma hexegua ae.

23 Xeru kuery ruete, ndee ae roguero vy'a ha'e romboete, mba'eta xevy pe remeẽ xe'arandurã ha'e xembaraete aguã. Ange reikuaa uka kuri huvixave oexa ra'u va'ekue xee rojerureague — he'i.

24 Ha'e gui ma Babilônia py imba'ekuaa va'e kuery jukapaarã omoĩ mbyre Arioque va'ea py ju Daniel oo. Ha'e py oike vy aipoe'i ixupe:

— Ejuka eme imba'ekuaa va'e kuery Babilônia pygua. Xereroike huvixave renonde, ha'e ramo huvixave pe xee amombe'u 'rã oexa ra'u va'ekue mba'erã paa — he'i.

25 Ha'e rami rã Arioque ma huvixave renonde ogueroike pojava Daniel. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Peteĩ ava ajou Judá gui escravo-rã jaru va'ekue regua. Ha'e va'e ma omombe'u 'rã rexa ra'u va'ekue mba'erã paa — he'i.

26 Ha'e ramo huvixave ombovai vy Daniel Beltessazar hery mboae va'e pe aipoe'i:

— Ndee pa remombe'u ta aexa ra'u va'ekue, ha'e gui mba'erã paa?

27 Ha'e ramo huvixave renonde Daniel oĩa py ombovai:

— Xeruvixa, oikuaa e'ỹ pyre remombe'u uka teĩ avave rei nomombe'u kuaai 'rã ndevy, imba'ekuaa va'e kuery, hexa pyrã apoa, neĩ imba'evyky va'e kuery voi.

28 Ha'e rami teĩ peteĩ oiko Nhanderuete yva re. Ha'e va'e ae ma oikuaa uka 'rã ndajaikuaai va'e. Ha'e rami vy xeruvixa Nabucodonosor, ndevy pe oikuaa uka opaa ára mba'emo oiko va'erã. Ha'e gui ma nderupa py reke rejupya py ndeke rupi rexa ra'u va'ekue ma po rami:

29 Xeruvixa, nderupa rupi ndetui reve repẽxa rejupy va'ekue raka'eve rã mba'emo oiko va'erã re. Ha'e ramo ndajaikuaai va'e kuaa ukua ae oikuaa uka ndevy mba'emo oiko va'erã.

30 Ha'e gui ma xevy pe ju oikuaa uka, pavẽ hi'arandu va'e gui xe'aranduve ramo e'ỹ guive, ha'e rã ndee xeruvixa pe amombe'u aguã mba'erã paa, ndee reikuaa porãve aguã ndeke rupi repẽxa reiague.

31 — Ha'e gui xeruvixa, ndee rexa rã peteĩ ava ra'angaa tuvixa va'e ojekuaa. Ha'e va'e ma tuvixa ete, overaa nda'evei ete va'e opu'ã ho'amy nerenonde, jaexa rã nhanemongyje rei va'e.

32 Inhakã ma ouro guigua. Ipexo ha'e ijyva ma prata guigua. Hye ha'e hi'u rupi peve ma overa va'e guigua.

33 Hetyma ma ferro guigua. Ha'e rã ipy ma ferro ha'e yapo guigua.

³⁴Rema'ẽ rã peteĩ ita oi ouvy oĩague gui, avave rei omboia ramo e'ỹ. Ha'e va'e ma ipy ferro ha'e yapo guigua áry ho'a vy omongu'ipa.

³⁵Ha'e rami vy ta'angaa ha'e javi iku'ipa vyvoi: ferro guigua, yapo, overa va'e, prata ha'e ouro guigua. Iku'ipa vy mba'emo pirekue aty ramigua rive ojeapo rã vytytũ oguerovevepa heravy. Oĩague py ha'e nungakue jipovei. Ha'e rã ita ava ra'angaa ombovaipa va'ekue ma vytytũ guaxu ojeapo vy vytytũ jave re omonyẽ.

³⁶— Ha'e ramigua rima rexa ra'u va'ekue. Ha'e gui xeruvixa, mba'erã paa voi romombe'u avi 'rã ndevy.

³⁷Xeruvixa, ndee ae ma huvixa ikuai va'e ruvixave reĩ. Ndevy pe Nhanderuete yva pygua ome'ẽ huvixa reĩ aguã. Ha'e rami vy nembop'aka, nemombaraete ha'e nembovyate.

³⁸Ndepo py omboaxa guive avakue opa rupigua, mymba nhuũndy rupi ikuai va'e, ha'e guyra oveve va'e, ha'e kuery ha'e javi re ndepo'aka aguã. Ndee ae ma inhakã ouro guigua.

³⁹Ha'e gui ndee nderekovei ma ramo nderekovia amboae ju 'rã ipo'aka ndegui iporiauve va'erã. Ha'e gui peteĩ ju 'rã opuã mboapya ipo'aka aguã. Ha'e va'e ma overa va'e guigua, vytytũ jave re ipo'aka avi va'erã.

⁴⁰Ha'e va'e gui irundyã ipo'aka va'e ma ferro rami ete 'rã imbaraete, ferro nhomopẽmbaa ha'e nhomboap'ypaa rami 'rã joguereko. Ferro opa mba'e omopẽmbaa rami ha'e va'e voi nhomopẽmba ha'e nhomboap'ypa 'rã.

⁴¹Ha'e rami avi ipy ha'e ipyxã rexa va'ekue ma amongue henda py yapo guigua, ha'e rã amboae henda py ma ferro guigua 'rã oĩ, mba'eta ha'e va'e openaa ma oja'o 'rã. Ha'e rami teĩ hexe oĩ 'rã ferro rami oĩ atã aguã, ferro ha'e yapo re irũ va'e rexaague rami.

⁴²Ipyxã ma ferro guigua ha'e yapo guigua reve ikuaia rami avi ha'e va'e po'akaa voi amongue henda py imbaraete 'rã, ha'e rã amboae rupi ma ikangy 'rã.

⁴³Ha'e gui ferro yapo re irũ va'e rexaague rami ha'e va'e kuery voi amboae regua re omenda vy irũmba 'rã okuapy teĩ joe nonhembojai 'rã guive, ferro yapo re ndoje'aia rami.

⁴⁴Ha'e gui ma ha'e va'e huvixave kuery oĩ jave Nhanderuete yva pygua peteĩ omoĩ 'rã ipo'akapa va'e omomba pyrã e'ỹ. Ha'e va'e po'akaa ma amboae regua pe ndoaxai 'rã. Ha'e rami 'rãgue py omboap'ypa ha'e ombovaipa 'rã amboae kuery po'akaa ha'e javi, ha'e vy ha'e ae oĩ 'rã raka'e rã peve.

⁴⁵Ha'e rami vy vytytũ gui ita omboia ramo e'ỹ oi ouvy va'e rexa va'ekue ma omboap'ypa 'rã: ferro guigua, overa va'e, yapo, prata ha'e ouro guigua ha'e javi. Ha'e rami xeruvixa, ndevy pe Nhanderuete yvate ete va'e oikuaa uka ra'e raka'eve rã oiko va'erã. Pova'e ae rexa ra'u va'ekue, ha'e mba'erã paa voi ha'e rami ae, oguerovia pyrã meme — he'i.

⁴⁶Ha'e gui ma huvixave Nabucodonosor guenapy'ã re oĩ Daniel renonde, ngova vytytũ re omovaẽ reve. Ha'e vy ijayvu temb'i'u ha'e heakuã porã va'e ixupe oguerua aguã re.

47 Huvixave aipoe'i Daniel pe:

— Anhetê ete peẽ kuery ruete ma tuuete ikuai va'e gui yvateve va'e, huvixave ikuai va'e ruvixa, oikuaa e'ỹ pyre kuaa ukaa guive, mba'eta aikuaa e'ỹ va'ekue reikuaa uka xevy — he'i.

48 Ha'e ramo huvixave omboyvate Daniel. Ha'e vy ixupe omeẽ reta iporã ete va'e, omoĩ guive Babilônia katy'i rupi ikuai va'e ha'e javi re opena aguã, Babilônia py imba'ekuaa va'e kuery ha'e javi ruvixarã guive omoĩ.

49 Daniel ojerure rã huvixave irũ kuery omoĩ avi Babilônia py mba'emo ikuai va'e re opena aguã: Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego hery va'e. Ha'e rã Daniel ma huvixave ro py ae oiko.

Daniel irũ kuery tata gui oo jepeague

3 1 Huvixave Nabucodonosor ojapo uka peteĩ ta'angaa ouro guigua. Yvatea ma trinta metros, ha'e rã ipya ma mboapy metros. Ha'e va'e ma Dura nhuũndy py omopu'ã imo'amy, Babilônia katy'i.

2 Ha'e gui huvixave Nabucodonosor omboaty ukapa huvixa kuery mboae, tetã ha'e estado re opena va'e, nhomboayvu va'ety, peráta re opena va'e, joe opena va'e, nhomongeta va'ety, ha'e openaa rupi guembiguai ikuai va'e ha'e javi, ha'e kuery ou vy huvixave Nabucodonosor ta'angaa omopu'ã uka va'ekue omboete ypy aguã.

3 Ha'e ramo huvixa kuery ijatypa okuapy, tetã ha'e estado re opena va'e, nhomboayvu va'ety, peráta re opena va'e, joe opena va'e, nhomongeta va'ety, ha'e openaa rupi hembiguai ikuai va'e ha'e javi. Ha'e kuery ijatypa okuapy huvixave Nabucodonosor ta'angaa omopu'ã uka va'ekue omboete ypy aguã. Ha'e vy opu'ãmba okuapy ta'angaa Nabucodonosor omopu'ã uka va'ekue renonde rupi.

4 Ha'e gui ma huvixa ayvu mombe'ua ijayvu atã vy aipoe'i:

— Peẽ kuery pe ma po rami huvixa ojapo uka, heta va'e kuery, amboae yvy regua ha'e ayvu mboae py pendeayvu va'e ha'e javi pe:

5 Mimby guaxu pendu vy, mimby, ixã reta va'e, mbaraka ixã irundy va'e, mbaraka, gaita ha'e opa marãgua mba'epu ombopua rã pendu vy ma pejero'apa rã pekuapy yvy re, ta'angaa ouro guigua huvixave Nabucodonosor omopu'ã uka va'ekue pemboete aguã.

6 Ha'e rã peteĩ va'e rei xapy'a rei ndojero'ai ha'e nomboetei va'e ma ha'e ramove omomboia rã tata rupa haku ratãvea py — he'i.

7 Ha'e rami rã ha'e kuery ha'e javi ma mimby guaxu, mimby, ixã reta va'e, mbaraka ixã irundy va'e, mbaraka, gaita ha'e opa marãgua mba'epu ombopua rã oendu vy ojero'apa okuapy: heta va'e kuery, amboae yvy regua ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e ha'e javive. Ha'e vy omboetepa okuapy ta'angaa ouro guigua huvixave Nabucodonosor omopu'ã uka va'ekue.

8 Ha'e rami jave amongue avakue caldeu regua ou vy ijayvu okuapy judeu kuery re.

9 Ha'e vy huvixave Nabucodonosor pe aipoe'i okuapy:

— Oreruvixave, tereikove riae!

10 Ha'e gui oreruvixave, po rami ndeayvu va'ekue: avakue ha'e javive mimby guaxu oendu vy, mimby, ixã reta va'e, mbaraka ixã irundy va'e, mbaraka, gaita ha'e opa marãgua mba'epu ombopua rã oendu vy ojero'apa reve ta'angaa ouro guigua omboete aguã.

11 Ha'e rã peteĩ va'e rei ndojero'ai ha'e nomboetei va'e ma omombo rã tata rupa haku ratãvea py.

12 Ha'e gui apy ikuai amongue avakue judeu regua Babilônia katy'i rupi ikuai va'e re opena va'erã remoĩ va'ekue. Ha'e va'e kuery ma Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego. Oreruvixave, ha'e va'e avakue ma nanemboetei. Mba'eta ndojeroviai nderuete kuery rereko va'e re, nomboetei guive ta'angaa ouro guigua remopu'ã uka va'ekue — he'i okuapy.

13 Ha'e rami Nabucodonosor oendu vy ivai ha'e ipoxy vaipa. Ha'e rami vy oenoĩ uka Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego. Ha'e rã huvixave renonde oguerua.

14 Ha'e ramo Nabucodonosor aipoe'i ha'e kuery pe:

— Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego, anhetẽ teve peẽ ndapejeroviai xeruete kuery re, neĩ napemboetei guive ta'angaa ouro guigua amopu'ã uka va'ekue?

15 Ha'e gui aỹ ma pendu pota 'rãgue mimby guaxu, mimby, ixã reta va'e, mbaraka ixã irundy va'e, mbaraka, gaita ha'e opa marãgua mba'epu ombopua rã, pejero'a vy ta'angaa ajapo uka va'ekue pemboete aguã. Mba'eta napemboetei ramo ha'e ramove'i penemombo rã tata rupa haku ratãvea py. Ha'e va'e rire mava'e tuuete 'rã tu pendereraa jepe xepo gui? — he'i.

16 Ha'e ramo Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego ombovai huvixave pe:

— Oreruvixa Nabucodonosor, ha'e nunga py ma ore kuery rombovai e'ỹ teĩ ha'eve.

17 Mba'eta oreruete ixupe roikoa va'e ma tata rupa gui orereraa jepe kuaa va'e, ndepo gui guive.

18 Ha'e rami e'ỹ teĩ oreruvixave, eikuaa pota ke pova'e re: Ore ma nderuete kuery pe ndoroikoi 'rã, noromboetei 'rã guive ta'angaa ouro guigua remopu'ã uka va'ekue — he'i.

19 Ha'e ramo Nabucodonosor ipoxy vaipa vy Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego pe hova vaikuepa. Ha'e rami vy tata rupa py omoendy jepiaty áryve sete-kue omoendy ukave vy

20 ijayvu oxondaro kuery imbaraeteve va'e pe ojokuapa aguã Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego, ha'e gui tata rupa haku ratãvea py omombopa aguã.

21 Ha'e ramo ha'e kuery ijao puku, kamixa, xapeo ha'e ijao mboae reve-reve ojokuapa vy omombo tata mbyte py.

22 Huvixave ojapo uka vyvoi, ha'e tata kua py hendy guaxu oiny ramo hendy vuku va'e ojukapa avakue Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego momboa kuery.

23 Ha'e rã mboapy avakue Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego ma ojokuapaa ague reve meme ho'apa tata mbyte py.

24 Ha'e gui ma huvixave Nabucodonosor oma'ẽ vy onhemondyi, ha'e opu'ã pojava ovy vy aipoe'i ojeupegua nhomongeta va'ety kuery pe:

— Mboapy avakue e'ỹ ri ty'y ojokua pyre tata py nhamombo va'ekue?

Ombovai okuapy huvixave pe:

— Anhetẽ ma oreruvixa — he'i.

25 Ha'e gui ijayvuve ju vy aipoe'i:

— Mba'exa tu ha'vy irundy avakue aexa ojokua pyre e'ỹ tata mbyte rupi oguata okuapy rã, mba'eve py ikuai axy e'ỹ re. Irundya ma tuuete kuery ra'y rami ojekuaa — he'i.

26 Nabucodonosor onhembojave ovy tata rupa py hendy oiny va'e rokẽ katyve'i. Ha'e vy ojapukai vy aipoe'i:

— Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego, tuuete yvateve va'e rembiguai kuery, peẽ ke upe gui, peju! — he'i. Ha'e ramo Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego ma tata mbyte gui oẽmba jogueruvy.

27 Ha'e ramo ikuai py ono'õmba okuapy huvixa mboae kuery, tetã ha'e estado re opena va'e, ha'e huvixave pegua nhomongeta va'ety kuery. Ha'e kuery oexa okuapy rã mboapy avakue re mba'eve py tata ndojapo vai ra'e, hi'a inhakã áry ndoverei, oao oguereko va'e amboae rami ndopytai, neĩ tata pixe noĩ ra'e ha'e kuery re.

28 Ha'e rami rã Nabucodonosor ijayvu vy aipoe'i:

— Ta'ima'endu'a porãa Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego ruete re, mba'eta ojeupegua anjo ombou vy ogueraa jepe guembiguai kuery. Ha'e kuery ma hexe ojerovia vy huvixave ayvu rupi e'ỹ ikuai. Amboae ramigua tuuete re ojerovia ha'e omboete 'rãgue py omboaxa guete, nguete pe anho ikuai vy.

29 Ha'e nunga rupi xee ma po rami ajapo uka: Xapy'a rei heta va'e kuery regua, amboae regua ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e ma Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego ruete re ijayvu vai ramo ojayapaa 'rã, hoo ombovaipaa 'rã guive. Mba'eta tuuete mboae jipoi kova'e rami nhandereraa jepe va'erã — he'i.

30 Ha'e rami vy Babilônia vvy re huvixave omoingo porã Sadraque, Mesaque ha'e Abede-Nego.

Huvixa Nabucodonosor na'inhakã porãvei ranhe oikovyague re ijayvua

4 ¹ Ha'e gui huvixave Nabucodonosor oayvu omondouka vvy regua kuery ha'e javive pe, amboae regua ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e vvy jave re ikuai va'e pe. Ha'e vy aipoe'i: “Toĩ pendekuai porã ete aguã!

2 Peẽ kuery pe xee amombe'uxe hexa pyrã ha'e iporã ete va'e Nhanderuete yvate ete va'e xere ojapo va'ekue.

3 Mba'eta ixuguigua hexa pyrã ha'e oexa uka va'e ma tuvixa ete. Nhomondyipaara omoingo va'e py oexa uka ipo'akaa. Ipo'akaa ma opa va'erã e'ỹ, openaa voi raka'e rã peve guarã.

4 "Ha'e gui xee Nabucodonosor ma xero py aiko porã va'ekue, xeivygua opy avy'a aikovy va'ekue.

5 Ha'e gui ma peteĩ aexa ra'u va'e xemondy. Xerupa rupi xetui jave apẽxaa ha'e xeke rupi aexa va'e xembopy'a eta rei.

6 Ha'e rami vy aenoĩ ukapa imba'ekuaa va'e Babilônia py ikuai va'e ha'e javi, xevy pe omombe'u aguã aexa ra'u va'ekue mba'erã paa.

7 Ha'e ramo oike okuapy imba'ekuaa va'e kuery, hexa pyrã apoa, caldeu ha'e imba'evyky va'e kuery ha'e javi. Ha'e kuery pe amombe'u aexa ra'u va'ekue, va'eri ha'e kuery ma nomombe'u kuaai mba'erã paa.

8 Opa py ma ou Daniel. Ha'e va'e ma Beltessazar hery va'e xeruete rery rupi ae. Ha'e rã ha'e va'e re ma oĩ Nhanderuete iky'a e'ỹ va'e Nhe'ẽ. Ha'e ramo ixupe aexa ra'u va'ekue amombe'u vy aipoa'e:

9 "Beltessazar, imba'ekuaa va'e kuery ruvixa, xee ma aikuaa ndere oĩa Nhanderuete iky'a e'ỹ va'e Nhe'ẽ. Ha'e nunga rupi oikuaa e'ỹ pyre teĩ ndevy pe ndaxyi 'rã. Po rami ma xeke rupi aexa ra'u va'ekue. Emombe'u ke mba'erã paa.

10 Xerupa rupi xetui vy xeke rupi aexa va'ekue ma po rami: Xee ama'ẽ vy peteĩ aexa vvy mbyte vvyra hi'aĩ va'e, yvate ete va'e.

11 Ha'e va'e vvyra ma yvateve ha'e imbaraeteve ovy, yva re ovaẽ peve. Yvy apy rupi gui voi oexaa.

12 Hogue ma iporã, hi'a reta guive. Hexe oĩ opa marãgua rembi'urã. Hi'yvypy rupi ma mymba nhuũndy rupigua ojou kuarayã. Hakã re ma guyra oveve va'e onhemboaity okuapy. Hexe ma temimoingo kuery ha'e javi okaru.

13 Xerupa rupi xetui vy aexa ra'u va'e py ma peteĩ ju aexa mba'emo rarõa iky'a e'ỹ va'e. Ha'e va'e ma oguejy ovy yva gui.

14 Ijayvu atã ete vy aipoe'i: "Peake'o ke vvyra, hakã pejayapa guive. Pemboipa hogue, hi'a voi pemombopa. Pemondyipa mymba iguy gui, ha'e rã hakã gui ma pemondy imondovy guyra kuery.

15 Ha'e rã hapytakue ma vvy re topyta hapo reve. Pejokua ke ferro ha'e overa va'e guigua corrente py, nhuũndy mbyte oĩa py ae. Yxapy yva guigua tomoakỹ, ha'e mymba ikuai va'e rami tokaru oikovy jai rogue vvy re ikuai va'e re.

16 Amboae rami ta'ikuraxõ, avakue regua kuraxõ oĩ ve'ỹ aguã rami. Ha'e rami 'rãgue py ixupe tome'ẽa kuraxõ mymba regua. Ha'e nunga toĩ hexe sete ma'etỹ oaxa peve", he'i.^c

^c 4.16 Apy ma huvixave ojee ae ijayvu vy "Yvyra" he'i. Mba'eta Nhanderuete oipe'a ranhe huvixa oĩague gui, Nhanderuete ipo'akapa va'ea oikuaa peve.

17 Ha'e rami ae mba'emo rarõa kuery ijayvuague, iky'a e'ỹ va'e kuery oayvu omondouka va'ekue, ha'e ramo okuave va'e ha'e javi oikuaa aguã avakue ipo'aka va'e gui Yvate ete va'e ipo'akapave va'ea. Ha'e rami vy ombopo'akaxe va'e rei 'rã ombopo'aka, avakue regua vvyĩ'igieve teĩ omoĩ 'rã pavẽ re opena aguã.

18 Ha'e nunga ma xee huvixave Nabucodonosor aexa ra'u va'ekue. Ha'e gui ndee Beltessazar, emombe'u ke mba'erã paa, mba'eta imba'ekuaa va'e kuery apenaa rupi ikuai va'e ha'e javi nomombe'u kuaai. Ha'e rã ndee ma remombe'u kuaa 'rã, mba'eta ndere oĩ Nhanderuete iky'a e'ỹ va'e Nhe'ẽ, ha'e.

19 "Ha'e ramo Daniel Beltessazar hery avi va'e onhemondyi rei reve opyta are ranhe, opẽxa ha'e ipy'a eta reia py. Ha'e rami rã xee huvixave teĩgue ju xeyvu vy aipoa'e ixupe: 'Beltessazar, ndepy'a eta rei eme aexa ra'uague gui, neĩ mba'erã paa re voi', ha'e.

"Ha'e ramo Beltessazar ombovai vy aipoe'i: 'Xeruvixa, rexa ra'uague ma ndere ija'e e'ỹ va'e kuery re oiko va'e rire, mba'erã paa voi oiko va'e rire nderovaigua kuery re anho.

20 Ha'e gui vvyra rexa va'ekue ma yvateve ha'e imbaraeteve ovy yva re peve, vvy jave gui oexaa guive.

21 Hogue porã, hi'a reta guive pavẽ ho'u va'erã va'e re. Iguy py ma mymba nhuũndy rupigua ojou kuaray'ã, ha'e hakã re ma guyra oveve va'e onhemboaity okuapy.

22 Ha'e va'e vvyra ma ndee ae, xeruvixa. Mba'eta ndeyvateve reovy, nembaraete guive. Ndeporiau e'ỹa ma yva re peve ojekuaave ovy, ndepo'akapaa vvy apy re peve oendua.

23 Ha'e gui ndee xeruvixa rexa avi mba'emo rarõa iky'a e'ỹ va'e yva gui oguejy ouvy rã. Ha'e va'e aipoe'i: "Peake'o ke vvyra, pembovaipa ete. Ha'e rã hapytakue ma vvy re topyta hapo reve, nhuũndy mbyte oĩa py ae topyta ferro ha'e overa va'e guigua corrente py pejokuaa reve. Yxapy yva guigua tomoakỹ, ha'e tokaru oikovy mymba nhuũndy rupi ikuai va'e okarua rami, sete ma'etỹ oaxa peve", he'i.

24 Xeruvixa, po rami ma mba'erã paa, pova'e ma Yvate ete va'e oikuaa uka va'ekue. Ha'e nunga ma ndere ae 'rã ou, xeruvixa.

25 Mba'eta nemoxẽa 'rã avakue ikuaia gui. Ha'e ramo mymba nhuũndy rupi ikuai va'e mbyte ju 'rã nderekoa. Ndevygua ma nhuũ vaka ho'ua rami re'u reiny aguã. Neakỹ 'rã yxapy yva guigua py. Ha'e nunga ma sete ma'etỹ re oiko 'rã ndere, avakue ipo'aka va'e gui Yvate ete va'e ipo'akapave va'ea reikuaa peve, mba'eta ombopo'akaxe va'e rei ombopo'aka 'rã.

26 Ha'e gui "Hapytakue peja 'rã hapo reve", he'ia ma ha'ekue rami ae nembopo'aka ju aguã re ijayvu vy, Yva pygua ipo'akapave va'ea reikuaa ma rire.

27 Ha'e nunga rupi xeruvixa, ejapyxaka ke xeyvu re, ha'e teko porã rupi vy ejepe'a rejevavya ha'e ndereko vaia gui, iporiaukue'i remboaxya rupi ju reiko aguã. Ha'e rami ri reiko vy reiko porã pukuve 'rã', he'i Daniel xevy.

28 “Ha'e gui ma ha'e nunga ha'e javi oiko xee huvixave Nabucodonosor re.

29 Doze jaxy opaa py xee huvixave xero Babilônia tetã py oĩ va'e py aĩ jave
30 xeyvvy vy aipoa'e: 'Kova'e Babilônia tetã tuvixa va'e e'ỹ teve xerekoarã ajapo va'ekue, xepo'akaa ha'e xeyvate etea aexa uka aguã?' he'i.

31 Ha'e rami xee huvixave xeyvvy teri reve yva gui ogejy peteĩ ayvu aipoe'i va'e: 'Huvixave Nabucodonosor, ndevy aipo'ea: Ndegui oaxa ma ndepo'aka reinyague.

32 Ha'e rami vy nemoxêa 'rã avakue ikuaia gui, ha'e mymba nhuĩndy rupi ikuai va'e reve ju 'rã reiko. Ndere omoĩa 'rã vaka rami nhuũ re'u aguã. Ha'e nunga ma sete ma'etỹ re oiko 'rã ndere, reikuaa peve avakue ipo'aka va'e gui Yvate ete va'e ipo'akapave va'ea, mba'eta ombopo'akaxe va'e pe rei ombopo'aka 'rã', he'i.

33 Ha'e ramove ojeupity xee Nabucodonosor regua ayvu. Ha'e rami vy xemoxêa avakue ikuaia gui. Ha'e ramo vaka rami ha'u aikovy nhuũ. Xerete ma yxapy yva guigua py inhakỹ. Xe'a ma taguato rague rami ipuku, ha'e rã xepoapê ma guyra poapê rami opyta.

34 “Ha'e va'e ára opaa py ma xee Nabucodonosor yva re ama'ẽ ramo oĩ ju xe'arandua. Ha'e vy Yvate ete va'e re xema'endu'a porã, arovy'a guive raka'e rã peve oikove va'erã, mba'eta ha'e va'e openaa ma opa va'erã e'ỹ, ipo'akaa ma raka'e rã peve guarã.

35 Ixupe rã yvy re ikuai va'e ha'e javi ma mba'everã ndovarei. Ha'e oipotaa rami ae 'rã opena oxondaro kuery yva re ikuai va'e re, yvy regua kuery re guive. Avave rei jipoi hexe opo omoĩ va'erã, neĩ ixupe 'Mba'e tu rejapo?' he'i va'erã.

36 Ha'e gui xe'arandua ou jevy ramove ou avi huvixa rami apena ju aguã, apenaague ha'e javi re. Xeyvatea ha'e xeporãa voi ou xere pavê oikuaa aguã rami. Xeyvgua nhomongetaaty kuery ha'e huvixa kuery xea py oupa ju okuapy. Ha'e rami py xemoĩa ju huvixave aĩ aguã. Ha'e vy xeyvateve ete.

37 Ha'e gui aỹ ma xee Nabucodonosor arovy'a ha'e ambojerovia Huvixave yva pygua. Mba'eta ha'e va'e mba'emo ojapo va'e ma anhetê meme, oikoa voi ha'veva rami meme. Omo'yvyĩ'i kuaa avi 'rã onhemboyvate va'ekue”, he'i.

Oo mbotya re ipara va'e ojekuaa ague

5 ¹ Ha'e gui huvixave Belsazar ojapo peteĩ ngaru tuvixa va'e mil huvixa kuery pe. Ha'e vy mil va'e oexaa py oy'u oiny vinho.^d

² Belsazar vinho oy'uxea rupi oy'u tema oiny vy ima'endu'a mba'emo ryru ouro ha'e prata guigua Jerusalém py templo oĩague gui tuu

^d 5.1 Belsazar ma Nabucodonosor ramymino raka'e. Daniel tuja'i ma jave oĩ Babilônia pygua huvixave.

Nabucodonosor ogueru va'ekue re. Ha'e va'e ma ogueru ruka huvixave ha'e hexeve huvixa kuery ikuai va'e ha'e va'e py oy'u okuapy aguã, ta'yxy ha'e ta'yxy jevy kuery reve.

³Ha'e ramo oguerua mba'emo ryru ouro guigua Nhanderuete pegua oo Jerusalém py oïague gui ogueru pyre. Ha'e va'e py ma huvixave ha'e hexeve huvixa ikuai va'e oy'u okuapy, ta'yxy ha'e ta'yxy jevy kuery reve.

⁴Vinho oy'u reve omboete okuapy nguete kuery ouro guigua, prata, overa va'e, ferro, vyvra ha'e ita guigua rive.

⁵Ha'e ramove peteĩ ojekuaa ava po. Ha'e va'e ma huvixave ro mbotya xiïa re ombopara oiny tataendy rexei. Ha'e rã huvixa oexa oiny ipo ombopara va'e.

⁶Ha'e ramo huvixave ndaekorãvei vy onhemondyi rova vyvoi. Ijaxi'y oku'ea, henapy'ã voi onhembotapa rei joe.

⁷Ha'e gui huvixave ojavukai reve ijayvu oguerupaa aguã hexa pyrã apoa kuery, caldeu ha'e imba'evyky va'e kuery. Oguerua rã huvixave aipoe'i Babilônia pygua imba'ekuaa va'e kuery pe:

— Peteĩ va'e rei kova'e ipara ogueroayvu ha'e mba'erã paa xevy omombe'u porã va'e ma amonhemonde 'rã púrpara py, ha'e ijaju'y reguarã oguerua 'rã mbo'y ouro guigua. Ha'e gui xee reve mboapya 'rã oï apenaa re ipo'akaa py — he'i.

⁸Ha'e ramo huvixave pegua imba'ekuaa va'e kuery oike va'ekue ndogueroayvu kuaai, neĩ mba'erã paa nomombe'u kuaai guive huvixave pe.

⁹Ha'e ramo huvixave Belsazar onhemondyi ete vy hova mboaepa vaipa. Hexeve huvixa kuery ikuai va'e voi onhemondyipa okuapy.

¹⁰Ha'e gui ma huvixave ha'e hexeve ikuai va'e re mba'emo oiko rã ixy oendu vy oike avi okaruaty py. Ha'e vy aipoe'i:

— Xeruvixa, tereikove riael! Ndepy'a eta rei eme, nderova mboae rei eme guive.

¹¹Mba'eta repenaa re ma oiko peteĩ ava. Hexe ma oï Nhanderuete ikya e'y va'e Nhe'ẽ. Nderu oï jave py ma roikuaa hexe oïa mba'emo oikuaa aguã, ha'e hi'arandu ha'e imba'ekuaa nguete 'arandua rupi. Ha'e nunga rupi nderu rãgue'i huvixave Nabucodonosor oï jave omoïa imba'ekuaa va'e kuery ruvixarã, hexa pyrã apoa kuery, caldeu ha'e imba'evyky va'e kuery ha'e javi ruvixarã guive.

¹²Mba'eta Daniel re nhe'ẽ oï va'e ma omo'arandu porã 'rã mba'emo oikuaa aguã, oexa ra'u pyre omombe'u aguã, ha'e oikuaa e'y pyre haxyve va'e teĩ oikuaa uka aguã. Ha'e va'e reryrã nderu rãgue'i omoĩ va'ekue ma Beltessazar. Ha'e nunga rupi enoĩ uka Daniel. Ha'e ramo ndevy pe omombe'u 'rã mba'erã paa — he'i.

¹³Ha'e ramo huvixave renonde omoingea Daniel. Huvixa ijayvu vy aipoe'i Daniel pe:

— Ndee pa Daniel, Judá pygua escravo-rã xeru rãgue'i huvixave oĩ jave Judá gui ndereru va'ekue?

14 Ha'e gui xee aendu omombe'ua rã ndere Nhanderuede Nhe'ẽ oĩa, mba'emo reikuaa aguã, ne'arandu ha'e nembra'ekuaa ete aguã guive.

15 Ange'i xerenonde ogueroikea imba'ekuaa va'e ha'e hexa pyrã apoa kuery, kova'e ipara va'e ha'e kuery ogueroayvu vy xevy pe omombe'u aguã mba'erã paa. Ha'e rami teĩ ha'e kuery ma kova'e ayvu mba'erã paa nomombe'u kuaai.

16 Ha'e rã ndere ima'endu'aa rã xee aendu remombe'u kuaa va'ea mba'erã paa, ha'e mba'emo haxyve va'e teĩ remombe'u porãve va'ea. Aỹ ma, xapy'a rei kova'e ipara va'e roeroayvu vy mba'erã paa xevy remombe'u ramo nemonhemondea 'rã púrpara py, rereko 'rã mbo'y ouro guigua ndeaju'y re, ha'e xee rire mboapy 'rã reĩ apenaa re ndepo'akaa py — he'i.

17 Ha'e rami rã Daniel ombovai vy aipoe'i huvixave renonde:

— Mba'emo reme'ẽ aguã ndeayvuague ma ndereve ae topyta, e'ỹ vy eme'ẽ amboae pe. Ha'e rami avi ndevy pe xee aroayvu 'rã ipara va'e, mba'erã paa amombe'u 'rã guive.

18 Xeruvixa, ne'exa! Nderu rãgue'i Nabucodonosor pe Nhanderuede yvate ete va'e ome'ẽ va'ekue huvixave oĩ aguã, ipo'aka, iporã ha'e yvate aguã guive.

19 Ipo'aka aguã ome'ẽ rire ma henonde heta regua, amboae yvy regua ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e kuery oryryi reve ojererokyjepa okuapy. Mba'eta ojukaxe va'e rei ojuka raka'e, ha'e rã omoingovexe va'e ma omoingove. Omboyvate omboyvatexe va'e, ha'e rã omo'yvyĩ'ixe va'e ma omo'yvyĩ'i raka'e.

20 Ha'e rami avi opy'a py onhemboyvate ete, onhe'ẽ py guive ndoikuaa potavei ha'e ojejou porãve rive. Ha'e rami rã oipe'aa raka'e huvixave oĩa gui, ixupe oaxapa guive mba'emo oguerovy'aague.

21 Omoxêa raka'e avakue mbyte gui. Ikuraxô ma ojapoa mymba kuraxô rami, ha'e omboekoa mburika ka'aguy rupi ikuai va'e reve. Vaka pe rami ome'êa nhuũ ho'u aguã, omoakỹ guive yxapy yva guigua py, oikuaa peve Nhanderuede yvate ete va'e avakue po'akaa ha'e javi re ipo'aka va'ea, ha'e ombopo'akaxe va'e rei ombopo'aka 'rã avakue re opena va'erã.

22 Ha'e gui ndee Belsazar ma ta'y reiko vy ha'e nunga ha'e javi reikuaapa teĩ ndepy'a py nerenhemo'yvyĩ'i.

23 Ha'e rami 'rãgue py repu'ã raka'e SENHOR yva pygua rovai. Ha'e rami vy hoo gui nerenonde mba'emo ryru oguerua ramo ha'e va'e py ndee ha'e huvixa kuery ndereve ikuai va'e pey'u pekuapy vinho, pendera'yxy ha'e pendera'yxy jevy kuery reve. Ha'e rami avi remboete tuuete ramigua kuery prata guigua, ouro, overa va'e, ferro, yvyra ha'e ita guigua rive, ha'e nunga oma'ẽ e'ỹ va'e, noendui va'e, neĩ mba'eve ndoikuaai va'e teĩ. Nhanderuede po py reikovea oĩ va'eri neremboetei.

- 24— Ha'e rami rire ixugui ae ou ipo kova'e mboparaarã.
 25 Pova'e ma ipara oiny va'e: *Mene, mene, tequel* ha'e *parsim*.
 26 Ha'e rã mba'erã paa ma po rami: "*Mene*" he'ia py ma ndepo'akaa Nhanderuete oipapa vy omomba maa, reikuaa aguã.
 27 "*Tequel*" he'ia py ma mba'emo opejaa py ndepeja vy ojoua oataa, reikuaa aguã.
 28 Ha'e rã "*Peres*" he'ia py ma ndepo'akaa omboja'oa ma, ha'e Média ha'e Pérsia pygua kuery pe ju omboaxa maa, reikuaa aguã — he'i.^e
 29 Ha'e rami rã Belsazar ijayvu Daniel omonhemondea aguã púrpura py, ha'e ijaju'y re mbo'y ouro guigua omoia aguã, ha'e gui omombe'ua aguã ha'e openaa re ipo'akaa py mboapya oia rami.
 30 Ha'e va'e pyavyve ojukaa caldeu regua huvixave Belsazar.
 31 Ha'e rire openaague re Média pygua huvixa Dario ju ipo'aka, sessenta e dois ma'etỹ oguereko reve.

Yvykua guary ikuaia py Daniel omomboa ague

- 6** 1 Ha'e gui huvixave Dario ma oipotaa rami omoĩ raka'e cento e vinte huvixarã, ha'e kuery opena aguã huvixave openaa ha'e javi rupi.
 2 Ha'e va'e kuery áry mboapy ju omoĩ huvixa yvatekueverã. Ha'e va'e kuery regua ma Daniel. Ha'e va'e kuery ma huvixa kuery mboae re opena, huvixave pegua nome'ëa e'ỹi aguã.
 3 Ha'e rã Daniel ma huvixa yvatekueve ha'e huvixa kuery mboae gui hi'aranduve, mba'eta hexe nhe'ë oĩ va'e ma imo'arandu porã etea. Ha'e nunga rupi huvixave onhembopy'a openaa ha'e javi re ombopo'aka aguã.
 4 Ha'e ramo huvixa yvatekueve ha'e huvixa mboae kuery ma Daniel openaa re oikuaa pota okuapy hexe ijayvu reixe vy. Ha'e rami teĩ hexe ndojoui ha'eve'ỹa rami oikoa. Daniel ojeroviapy ramo hexe ndojoui ojavya, neĩ ojejavya.
 5 Ha'e gui ma ha'e va'e avakue joupe-upe aipoe'i okuapy:
 — Mba'eve py ndajajoui 'rã Daniel re nhandeayvu aguã, nguete guigua lei rupi oikoa py e'ỹ vy — he'i okuapy.
 6 Ha'e ramo huvixa yvatekueve ha'e huvixa mboae kuery ma huvixavea py jogueraa. Ha'e vy aipoe'i ixupe:
 — Oreruvixa Dario, tereikove raka'e rã peve.
 7 Repenaa py huvixa orekuai va'e ha'e javi, tetã ha'e estado re ropena va'e, huvixa mboae ha'e ronhomongeta va'ety kuery rojerure ndee oreruvixa remombe'u uka aguã peteĩ ayvu, po ramigua rejapo uka aguã: Avakue ha'e javive ma trinta ára peve ojerure e'ỹ aguã nguete va'e pe rei, neĩ

^e 5.28 Ayvu *mene, mene, tequel* ha'e *parsim* he'ia ma "Oipapa, oipapa, opeja ha'e omboja'o" 'ea. Ha'e gui Média ha'e Pérsia pygua kuery ma Babilônia pygua kuery rovaigua ikuai raka'e.

avakue va'e pe rei, ha'e rã ndevy pe anho. Ha'e rami e'ỹ rã ndee oreruvixa remombo 'rã vvykua guary ikuaia py.

⁸Ha'e gui aỹ ma ndee oreruvixave, embopara uka ke ndeayvu, nderery emoĩ guive avave rei oguerova e'ỹ aguã, mba'eta Média ha'e Pérsia pygua kuery pegua lei ma oguerova pyrã e'ỹ ae — he'i okuapy.

⁹Ha'e rami rã huvixave Dario ma ha'e va'e ayvu ombopara uka, guery omoĩ guive.

¹⁰Ha'e gui Daniel ma ombopara ha'e guery omoĩ maa oendu vy ngoo py ranhe oike. Ha'e rami vy opy ja'ov yvate oĩ va'e py oo, okê'i Jerusalém katy ojepe'a va'e oĩa py. Ha'e py ma ára nhavõ mboapykue kuerei 'rã guenapy'ã re oĩ. Ha'e py ae onhembo'e oiny ha'e ogueovy'a nguete, jepiaty rami ae.

¹¹Ha'e ramo ha'e va'e avakue jogueraa vy oexa okuapy Daniel nguete pe onhembo'e ha'e ojerure oiny rã.

¹²Ha'e rami vy huvixavea py ju oo vy huvixave omoma'endu'a oayvu omombe'u uka va'ekue re. Ha'e vy aipoe'i ixupe:

— Oreruvixa, nerembopara ukai ri ty'y ha'e javive avakue nguete va'e pe rei e'ỹ vy avakue pe ojerure ramo vvykua guary ikuaia py omomboaguã, ha'e rã ndevy pe anho?

Huvixave ombovai:

— Ha'e va'e ayvu ma anhetẽ, Média ha'e Pérsia pygua kuery pegua lei oguerova pyrã e'ỹ ae — he'i.

¹³Ha'e ramo ha'e kuery aipoe'i huvixave pe:

— Ha'e gui Oreruvixave, Judá gui escravo-rã heru pyre Daniel ma nanemboetei, neĩ ayvu rembopara uka va'ekue guive ndojapoi. Ha'e rami 'rãgue py ára nhavõ mboapykue kuerei 'rã ojerure oikovy — he'i okuapy.

¹⁴Ha'e nunga huvixave oendu vy onhemboaxy ete vy ha'e ae onhembopy'a Daniel ogueraa jepe aguã re. Ha'e vy kuaray oike peve onhea'ã teĩ oikovy ogueraa jepexe vy.

¹⁵Ha'e ramo ha'e va'e avakue ma huvixavea py ojevvy vy aipoe'i okuapy ixupe:

— Ha'e rami avi Oreruvixa, ndeayvuague ma Média ha'e Pérsia pygua kuery pegua lei oguerova pyrã e'ỹ ae. Ha'e nunga rupi nda'evei ae oaxa rive aguã — he'i okuapy.

¹⁶Ha'e ramo mae ma huvixave ijayvu Daniel heru ha'e omomboaguã vvykua guary ikuaia py. Huvixa aipoe'i Daniel pe:

— Tove nderuete renhe'ẽ rendu reikovy va'e tandereraa jepe — he'i.

¹⁷Ha'e gui ma peteĩ ita oguerua vy omboty guary ikuaia rokẽ.

Omojaague py ma huvixave okuã regua py ae hery omoĩ, ixupegua yvatekueve voi ha'e rami ae avi ojapo okuapy, Daniel oguenoẽa e'ỹ aguã ha'e gui.

¹⁸Ha'e gui huvixave ngoo katy oo vy okaru e'ỹ re oaxa pytũ, guenonde mba'epu ndogueru rukai guive. Ndoke kuaavei ae.

¹⁹Ha'e gui ma ko'ê aje'ive'i reve huvixave ovy vy onha ovy vyvkua guary ikuai katy.

²⁰Ha'e py ovaẽ vy Daniel pe ojapukai nda'evei ete reve. Po rami huvixave ijayvu Daniel pe:

— Daniel, Nhanderuete oikove va'e rembiguai, nderuete renhe'ẽ rendu va'e nda'u ndereraa jepe ri ra'e guary kuery gui?

²¹Ha'e ramo Daniel ombovai huvixave pe:

— Xeruvixa, terekove riae!

²²Xeruete ma ojea pygua anjo ombou va'ekue guary kuery juru omboty aguã xere ojapo vai e'ỹ aguã, henonde ojevavy e'ỹ va'e aiko ramo. Ndee xeruvixa rovai voi xee ndajapo vai mba'eve — he'i.

²³Ha'e ramo huvixave ovy'a ete vy vyvkua gui oguenoẽ uka. Ha'e gui Daniel oguenoẽa ramo neĩ peteĩ henda py ma voi hexe ndojouai guary raĩgua, nguete re ojerovia ramo.

²⁴Ha'e ramo huvixave ma teĩgue ju ijayvu vy ogueru ruka avakue Daniel re ijayvu rei va'ekue. Ha'e ramo vyvkua guary kuery ikuai py omombo ukapa, ta'y kuery ha'e ta'yxy kuery reve. Ha'e gui vvy py ovaẽ e'ỹ re guary kuery ojukapa, ikãgue omopẽmba guive.

²⁵Ha'e ramo huvixave Dario ombopara heta regua kuery pe, amboae regua ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e vvy jave re ikuai va'e pe. Ha'e vy aipoe'i: “Toĩ peẽ kuery re pendekuai porã aguã!

²⁶Xee ma po rami ajapo uka: Apenaa ha'e javi rupi avakue oryryipa reve tojererokyje Daniel ruete renonde. Mba'eta ha'e va'e tuuete anho ma oikove va'e, raka'e rã peve oiko va'erã guive. Ipo'akaa ma nombovaipaaĩ rã, openaa ma ndopai rã.

²⁷Ha'e ma joepy ha'e jogueraa jepe 'rã. Yva ha'e vvy re ojapo avi 'rã hexa pyrã ha'e nhomondyipaarã”, he'i.

²⁸Ha'e rire Daniel ma huvixave Dario oĩa pukukue re oiko porã ae tema, ha'e gui Pérsia pygua huvixa Ciro oĩ jave voi.

Irundy mymba Daniel oexa ra'uague

7 ¹Peteĩ ma'etỹ re ma Babilônia pygua huvixave Belsazar oĩ jave Daniel ngupa rupi itui vy oexa ra'u peteĩ. Ha'e rami vy oexa ra'u va'ekue ombopara vyvoi, omombe'upa.

²Daniel ijayvu vy aipoe'i:

— Ha'e gui pyávy xevy pe oexa ukaa rã aexa ra'u irundy henda gui vvytu oipeju va'e ye'ẽ tuvixa va'e omomyĩmba rã.

³Ha'e gui ye'ẽ gui oẽ jogueruvy irundy mymba tuvixa va'e joo ramigua e'ỹ-e'ỹ.^f

^f 7.3-7 Apocalipse 13.1 py oĩa rami mymba ye'ẽ gui ou va'e oexa. Ha'e gui amongue py “Ye'ẽ” he'ia py Nhanderuete rovai opuã va'e kuery re ijayvu vy (Isaías 57.20-21).

⁴Jygygua ma guary rami ojekuaa, taguato pepo rami ipepo va'e guive. Xee ama'ẽ rã ipepo oguereko va'ekue omboipaa. Ha'e vy yvy gui omopu'ã imo'amy ipy moko'i re, ava rami ae. Ixupe ome'ẽa avi ava rami hi'arandu aguã.

⁵Ama'ẽve tema. Ha'e vy ma moko'ia mymba ju aexa, kaguare-jagua ramigua. Ha'e va'e ma opy jovaive re opu'ã ouvvy. Ojuru py ma guaĩ re ogueru mboapy inharukãgue. Ha'e rã ixupe aipo'ea: “Epu'ã ke, he'u porã xo'o”, 'ea.

⁶Ha'e va'e rire ama'ẽve tema. Ha'e vy amboae ju aexa xivi pytã ramigua. Ha'e va'e kupe re ma irundy guyra pepo oĩ. Ha'e va'e mymba ma inhakã irundy va'e. Ixupe ome'ẽa joe ipo'aka aguã.

⁷Ha'e va'e rire ama'ẽve tema pyávy aexa va'e re. Ha'e vy mymba irundya ju aexa nda'evei ete va'e, nhomondyiarã ha'e imbaraete vaipa va'e. Haĩ ma tuvixa va'e, ferro guigua meme. Nhomondoropa, nhomboaypa, ha'e rã hemyrekue re ma opyrõmba rã. Mymba kuery mboae ojekuaa ma va'ekue rami e'ỹ ojekuaa va'e, dez hakua va'e guive.

⁸— Hakua ikuai va'e re xee aikuaa pota vy aexa mbyte gui hakua kyrĩ va'e ju oẽ oiny rã. Ha'e va'e renonde gui ma mboapy hakua jypy guare omboia. Ha'e va'e hakua re ma oĩ hexa ava rexa ramigua, ha'e rã ojuru py ma onhemboyvatea rupi ijayvu.

⁹— Ama'ẽve tema vy aexa tenda omo'ia rã huvixa kuery opena atyrã. Ha'e va'e áry ma Jypy'i guive guare ranhe oguapy oiny. Ijao ma yro'y rami xiĩ va'e. Hi'a inhakã regua ma vexa'i rague rami ete. Henda ma tata rendy, iruéra ikuai va'e voi hendy oiny.^g

¹⁰Henonde gui ma tata oẽ ouvvy yakã rami. Henonde ma heta ete ikuai ixupegua kuery, jaipapapa aguã rami e'ỹ. Ha'e gui ma nhomboayvu va'erã kuery ju oguapypa. Oipe'aa avi kuaxia para ikuai va'e.^h

¹¹Ha'e ramo ama'ẽve tema vy hakua oẽ va'ekue aendu onhemboyvate etea rupi ijayvu rã. Ama'ẽ vy aexa mymba ojukaa rã. Ha'e gui he'ogue ma ombovaipaa vy tata py omombo okaipa aguã.

¹²Ha'e gui mymba kuery mboae gui ma oipe'aa ipo'akaague. Ha'e rami teĩ ha'e kuery pe ome'ẽa avi ikuaive ranhe aguã, oa'angaague ára ovaẽ e'ỹa ja.

¹³— Pyávy oexa ukua va'e re ama'ẽ ajupy vy peteĩ ju aexa arai reve yva gui ou ramo, ava ra'y rami ojekuaa va'e. Ha'e va'e ma Jypy'i guive guare oĩa py oo ramo omonhemboja.ⁱ

^g 7.9 Apy ma ijayvu Nhanderuete renda oexa ukaague re. Karóxa'i tata rendy ramigua ojekuaa, iruéra va'e (Ezequiel 1). ⁱ 7.13 Mateus 24.30 ha'e 26.64 py oĩa rami oexa Jesus Cristo Ava ra'y ojeapo va'ekue ipo'aka aguã ou ramo (Apocalipse 11.15; 14.14).

^h 7.10 Apocalipse 20.12

14 Ombopo'aka ha'e omboyvate ete huvixave oĩ aguã, ixupe heta ikuai aguã, amboae regua kuery ha'e ayvu mboae py ijayvu va'e guive. Ipo'akaa ma opa va'erã e'ỹ, ndoaxai 'rãe, openaa nombovaipaai 'rã guive.^j

15 — Ha'e gui xee Daniel ma xepy'a py aendu xenhe'ẽ onhemondyi rã, xeke rupi aexa va'ekue nda'vevei rei ramo.

16 Ha'e gui ma ha'e'i py ikuai va'e regua peteĩ re anhemboja vy ixupe ajerure ha'e nunga ha'e javi omombe'u porãve aguã re. Ha'e ramo po rami omombe'u xevy, ha'e nunga mba'erã paa omombe'u porãve vy.

17 Mymba tuvixakue irundy aexa va'ekue ma irundy huvixaverã yvy gui oẽ ouvy va'erã.

18 Ha'e rami teĩ Yvate ete va'e pegua iky'a e'ỹ va'e kuery pe 'rã ome'ẽ ipo'aka aguã. Ha'e rã ha'e kuery ma ipo'aka riae 'rã raka'e rã peve.

19 Ha'e gui mymba irundya va'e reko ju aikuaa porãvexe. Ha'e va'e ma amboae kuery ramigua e'ỹ, mba'eta nhomongyje ete va'e, haĩ ferro guigua va'e, ipoapẽ overa va'e guigua, nhomondropa, nhomboa'ypa ha'e hembyrekue re opyrõmba va'e.

20 Ha'e gui ma inhakã re dez hakua oĩ va'ekue reko aikuaaxe avi, amboae ju oẽ va'ekue guive, ha'e va'e renonde mboapy oitya va'ekue. Ha'e va'e hakua re ma hexa oĩ, ha'e ojuru py ojejou porã reia rupi ijayvu, ha'e aexa rã jypy guare kuery gui imbaraeteve va'e.

21 Ama'ẽ vy aexa rã ha'e va'e hakua ma iky'a e'ỹ va'e kuery rovai opuã vy ipo'aka ete ha'e kuery re,^k

22 Jypy guive guare ou peve. Ha'e va'e ma ou vy oepy 'rã Yvate ete va'e pegua iky'a e'ỹ va'e kuery. Ha'e gui ovaẽ 'rã ha'e kuery ju ipo'aka aguã ára.

23 — Ha'e ramo anjo aipoe'i: “Irundya mymba ma irundya ae 'rã ipo'aka yvy re. Ha'e va'e ma amboae po'akaague rami e'ỹ 'rã ipo'aka. Ha'e vy omondoropa 'rã yvy jave re ikuai va'e, opyrõmba ha'e omboa'ypa 'rã.

24 Ha'e gui dez hakua ikuai va'e ma dez huvixave ikuai va'erã ha'e va'e jave py ae. Ha'e va'e kuery oaxapa ma rire amboae ju 'rã oiko. Ha'e va'e ma jypy guare rami e'ỹ va'e vy oity 'rã mboapy huvixa.^l

25 Yvate ete va'e re voi ijayvu vai 'rã, ixupegua iky'a e'ỹ va'e kuery ojavyky rei 'rã guive. Oguerova 'rã mba'emo ojapoaty ára ha'e lei. Ipo py ma peteĩ ma'etỹ re omboaxapaa 'rã iky'a e'ỹ va'e kuery, ha'e gui mokoĩ ma'etỹ re ju, irundya ma'etỹ mbyte peve.^m

26 Ha'e rami teĩ ha'e va'e rire ma nhomboayvu va'erã kuery ou vy oipe'a 'rã ipo'akaague. Ha'e rami vy omomba ha'e omokanhy 'rã raka'e rã peve guarã.

^m 7.25 Apy ma três anos e meio re ijayvu (Daniel 12.7; Apocalipse 11.2-3; 12.14).

^j 7.13-14 Mateus 24.30; 26.64; Marcos 13.26; 14.62; Lucas 21.27; Apocalipse 1.13; 14.14

^k 7.21 Daniel 8.24; 11.33; Apocalipse 13.7   ^l 7.24 Apocalipse 17.12

27 Ha'e gui ma Yvate ete va'e pegua iky'a e'ỹ va'e kuery pe ju ome'ẽ 'rã ipo'aka aguã yva guy ha'e javi rupi ikuai va'e re. Ha'e kuery pe ome'ẽ avi 'rã opena ha'e yvateve aguã. Mba'eta Yvate ete va'e ma raka'e rã peve 'rã ipo'aka. Ixupe ma ha'e javi regua 'rã ikuai, onhe'ẽ rendu pavẽ 'rã okuapy", he'i.ⁿ

28 — Ha'e rami py opa aexa ha'e aendu va'ekue. Ha'e gui xee Daniel ma nda'vei rei ete ranhe aiko, xerova voi xiĩmba rei. Ha'e rami teĩ ha'e nunga ha'e javi amoĩ porã herekovy xepy'a re.

Vexa'i ava ha'e kavara tuja oexaague

8 1 Mboapy ma'etỹ re ma huvixave Belsazar oĩ jave xee Daniel peteĩ ju aexa ra'u, jypy'i aexa ra'u va'e rire.

2 Ha'e gui aexa ra'u vy Susã tetã ikorapa va'e py merami aiko, Elão vvy re. Ha'e vy ama'ẽ rã Ulai yakã vvy'iry merami ha'ã.

3 Ha'e gui ama'ẽ vy peteĩ vexa'i ava aexa yakã rembe re hi'ã va'e. Ha'e va'e ma mokoĩ hakua va'e. Ha'e gui mokoĩ hakua oguereko va'e ma yvate ovy va'eri peteĩ ma amboae gui yvateve. Ha'e rami vy takykue yvate ovy va'e ma yvateve.

4 Aexa rã vexa'i ma guakua py jopyxo oikovy kuaray oikea katy, ijapu'a'ia katy ha'e ipuku-a katy guive. Ha'e va'e re ma peteĩve mymba ikuai va'e nda'ipo'akai, ipo'akaa gui ndoo jepe kuaai guive. Ha'e rami vy ha'e ae oipotaa rami ojapo oikovy, imbaraeteve tema ovy guive.

5 Xee aexa pota vy peteĩ aexa kavara tuja, kuaray oikea katy gui ou oiny rã. Vvy jave áry rupi ou va'eri vvy re opyrõ vy e'ỹ. Ha'e va'e kavara ma peteĩ guakua oguereko ngova mbyte re.

6 Kavara ma vexa'i hakua mokoĩ va'ea katy oo oiny, yakã rembe re hi'ã rã aexa va'ekuea py. Ha'e vy onha ovy opo'akaa rupi ipoxy reve.

7 Aexa rã vexa'ia py ovaẽ vy ixupe ipoxy etea rupi ombota. Ha'e vy omopẽ hakua mokoĩve. Ha'e rã vexa'i ma na'imbaraetevei hexe opu'ã aguã. Ha'e ramo kavara oity vvy rupi, opyrõmba hexe. Jipoi avi ipo'akaa gui vexa'i reraa jepearã.

8 Kavara ma ipo'akave ete. Ha'e rami teĩ onhemombaraetea pyve hakua tuvixa va'e omopẽa. Hakua opẽague gui irundy ju oẽ tuvixa va'e. Ha'e va'e nunga joa katy e'ỹ-e'ỹ oje'oi irundy henda vvytu oipejua katy.

9 Hakua ikuai va'e regua peteĩ oĩ hakua kyrĩ'i va'e. Ha'e va'e ma imbaraete ete oiny kuaray puku-a yke katy ha'e kuaray oẽa katy, vvy porãa katy guive.

10 Yvate ete vy oupity yva pygua kuery po'akaa peve. Ha'e vy oity yva pygua regua vvy rupi, amongue regua jaxy-tata guive. Ha'e vy opyrõmba.

11 Tá, yva pygua ruvixa rami ete onhemboyvate vy omomba ixupe guarã oapy jepiaty va'e. Ixupegua oo iky'a e'ỹ va'e voi oity vvy katy.

12 Onhe'ẽ raxavea py hakua va'e pe yva pygua kuery omboaxapaa, mba'emo ome'ẽ jepi va'e regua guive. Ha'e ramo oity yvy rupi anhetẽ va'e ae, mba'emo ojapo va'e ha'e javi oiko porã guive.

13 Ha'e va'e rire aenduiky'a e'ỹ va'e kuery regua peteĩ ijayvu rã. Ha'e rã amboae ikya'e'ỹ va'e aipoe'i:

— Araka'e peve nda'u oĩ rã oexa ra'u pyre ojeupitypa aguã, mba'emo ome'ẽ jepi va'e ha'e onhe'ẽ raxavea py nhomombaarã va'e regua? Mba'eta oexa ra'ua ague rami vy oo ikya'e'ỹ va'e omboaxaa 'rã, yva pygua kuery guive, opyrõmbaa aguã — he'i.

14 Ha'e ramo xe'vy pe ju ombovai:

— Dois mil e trezentos ka'aru ha'e ko'ẽ jevy peve 'rã oo. Ha'e rire ma oo ikya'e'ỹ va'e oiky'a'oa ju 'rã — he'i.

15 Ha'e ramo xee Daniel aikuaaxe aexa ra'u va'ekue mba'erã paa. Ha'e rã peteĩ ou xea py ava rami hova va'e.

16 Ha'e gui peteĩ ava aendu Ulai yakã rembe gui ijayvu nhendu rã. Ha'e va'e ma ojapukai vy aipoe'i:

— Gabriel, upe va'e pe eikuaa uka na oexa ra'u va'ekue mba'erã paa — he'i.

17 Ha'e ramo xee aña katy'i ou. Ovaẽ ramo xee akyje. Ha'e vy xerenapy'ã re aĩ, xerova yvy re amovaẽ reve. Ha'e rami teĩ aipoe'i xe'vy:

— Ava ra'y, endu kuaa ke, mba'eta rexa ra'u va'ekue ma opaa pyguarã — he'i.

18 Xereve ijayvu ramo ha'a vy ndaikuaavei ranhe ajupy, xerova yvy re amovaẽ reve. Ha'e ramo xere opoko reve xemopu'ã imo'amy xe'aĩague py.

19 Ha'e vy aipoe'i:

— Ne'exa, ndevy pe xee aikuaa uka ta poxya opaa ára py mba'emo oiko va'erã. Mba'eta rexa ra'u va'ekue ma opaa pyguarã.

20 Vexa'i ava hakua mokoĩ va'e rexa va'ekue ma Média ha'e Pérsia pygua huvixave.

21 Ha'e rã kavara tuja hague vuku va'e ma Grécia pygua huvixave. Hova mbyte re hakua tuvixa va'e oĩ va'e ma jypygua huvixave.

22 Ha'e va'e omopêa ague gui irundy ju oẽ va'e ma irundy huvixave ha'e va'e regua ae. Ha'e va'e kuery opu'ã avi 'rã teĩ jypygua imbaraeague rami ha'e kuery imbarae va'erã e'ỹ ta'vy.

23 Ha'e rã ha'e va'e huvixave kuery openaa ára opa ramo, ha'e anhetẽ rupi e'ỹ ikuai va'e opa ma ramo peteĩ ju opu'ã 'rã huvixave ipoxy ete reve, nhombotavy kuaapa va'e.

24 Ha'e va'e ma ipo'aka ete 'rã, va'eri ha'e ae opo'akaa rupi e'ỹ guive. Opa rupi ombovaipa 'rã oikovy mba'emo, ha'e imbaraeve ovy vy ojapoxea rami rei 'rã ojapo. Ojukapa 'rã ipo'akaveve va'ekue, ikya'e'ỹ va'e kuery guive.

25 Ijapua rupi onhemo'arandu oikovy vy ojapo 'rã apu ipo'akave aguã rami. Opy'a py onhemboyvate 'rã, ha'e mbovy e'ỹ ojuka 'rã ikuai rive'i

va'e. Opuã 'rã yvatekueve re Ipo'aka va'e rovai. Ha'e rã omopëa 'rã avakue po'akaa py e'y ta'vy.

²⁶Ka'aru ha'e koë rã guarã rexa va'ekue amombe'u porãvea ma anhetë va'e meme. Ha'e rami teĩ emoĩ porã rexa va'ekue, mba'eta heta ete ára guarã teri — he'i.

²⁷Ha'e gui ma xee Daniel xekangy vy mbovy ára rei e'y xemba'eaxy. Ha'e gui apuã ju vy apena aikovy huvixave pegua ikuai va'e re. Aexa ra'u va'ekue gui anhemondy rei aikovy, oikuaa ete va'erã jipoi ramo.

Guetarã kuery re Daniel ojerureague

9 ¹Peteĩ ma'etỹ re ma Média pygua Assuero ra'y Dario oĩ jave caldeu kuery ruvixa,

²ha'e va'e ma peteĩ ma'etỹ re ma opena jave xee Daniel aikuaa mbovy ma'etỹ re pa Jerusalém tetã ombovaipa pyre opyta 'rãa, kuaxia para profeta Jeremias pe SENHOR ijayvuague oĩa rami vy. Ha'e rami vy setenta ma'etỹ 'rãa aikuaa.^o

³Ha'e nunga rupi SENHOR Nhanderuetea katy amaë reve anhembo'e ha'e ajerurea rupi aeka aguã, akaru e'y re, ao voxa gui guare py anhemonde ha'e tanhimbu xejee amongure-ngure reve guive.

⁴Ha'e rami vy anhembo'e SENHOR xeruete pe. Anhemombe'u vy aipoa'e:

— Xe-SENHOR! Xeruete ndepo'akapa ha'e okyjevepy va'e, ndereve guarã rejapo va'ekue rupi reiko va'e, renhomboaxya re ndeayvuague re nderexarai e'y va'e.

⁵Ore kuery ma rojevavy, teko vai rojapo. Orereko vaia rupi orekuai, orekuai vaikue rei nderovai, rejapo uka va'ekue ha'e ndereve guarã rejapo va'ekue gui rojepe'apa vy.

⁶Nerembiguai profeta kuery re ndorojapyxakai guive, ha'e kuery nderery rupi ijayvu teĩ oreruvixa kuery pe, yvatekueve, oreru kuery ha'e yvy jave re ikuai va'e pe guive.

⁷SENHOR, ndere ma oĩ teko porã. Ha'e rã orere ma oĩ roxĩmbaa rive oĩ, aỹ ojekuaa rami. Mba'eta ore Judá pygua avakue ha'e javi re oĩ, Jerusalém py orekuai va'ekue re, Israel kuery ha'e javi, ha'e'i rupi ha'e momyry orekuai va'e, yvy jave re mamó rã rei oremomboague rupi orekuai va'e re guive oĩ roxĩmbaa, ha'eve'ỹa rami nderovai orekuaiague re.

⁸SENHOR, orere ma roxĩmba reia oĩ, oreruvixa kuery re, yvatekueve ha'e oreru kuery re, nderovai rojevavya rire.

⁹Ha'e rã SENHOR Oreruete, ndere ma oĩ oremboaxy ha'e oreperdoa aguã, mba'eta ndere ore kuery ropu'ã rei.

^o 9.2 Apy 70 ma'etỹ re ijayvu (Jeremias 25.11-12; 29.10). Mba'eta Jerusalém pygua kuery SENHOR pe ojevavy ramo ombovaipa uka tetã (2 Crônicas 36.11-21).

10 SENHOR Oreruete, ndorojapoi ndeayvua, ndeguigua lei rupi ndorekuai vy, nerembiguai profeta kuery rupi orerekorã reja va'ekue ri.

11 Tá, Israel kuery ha'e javive ma ndeguigua lei ndojapoi okuapy, ojepe'apa guive ndeayvu oendu e'ỹ aguã. Ha'e nunga rupi ae orere ayvu vai ou nderovai rojejavya re. Mba'eta Oreruete, nerembiguai Moisés lei ombopara va'ekue re oĩa rami vy ae oiko mba'emo vai.^p

12 Mba'eta ndee rejapo ndeayvu ojeupitypa aguã rami, orerovai ha'e oreruvixa oremboayvu va'ety kuery rovai ndeayvuague. Ha'e rami vy mba'emo vai ete rembou ore'áry. Mba'eta yva guy jave rupi oiko va'e'ỹ teri Jerusalém tetã re oiko va'ekue ramigua.

13 Moisés rupigua lei re oĩa rami vy ha'e ramigua ete ou ore'áry. Ha'e rami teĩ ore ma ndee SENHOR Oreruete pe ndorojerurei rokuapy orepityvõ aguã, orereko vaia gui rojeko rerova aguã, neĩ ndeguigua anhetê va'e rupi orekuai aguã.

14 Ha'e nunga rupi ae SENHOR, renhembopy'aague rami vy rembou ore'áry. Mba'eta ndee SENHOR Oreruete ma ndereko porã ete va'e opa mba'e rejapoa py. Ha'e rã ore ma noronheẽ rendui.

15 SENHOR Oreruete, anhetê Egito yvy gui ndevygua kuery renoẽ raka'e ndepo'akaa rexa uka vy, nembote pavê aguã rami rejapo aguã guive, aỹ peve ojekuaa rami. Ha'e rã ore ma rojejavy, ha'eve'ya rami ete orekuai.

16 SENHOR, opa mba'e py ndereko porãa rupi eipe'a nho ke ndepoxya ha'e ndevaia ndevygua tetã Jerusalém ha'e ndevygua yvyty iky'a e'ỹ va'e re rembou va'ekue. Rojejavy ha'e oreru kuery voi heko vai rire orea katy'i rupi ikuai va'e ojoi okuapy Jerusalém tetã, ore ndevygua kuery guive.

17 Ha'e gui aỹ ma Oreruete, xee nerembiguai anhembo'e ha'e ajerure ramo endu. Ha'e vy SENHOR, ndeporayvua rupi vy tove nderova tomoexakã ju ndevygua oo iky'a e'ỹ va'e ombovaipa pyre áry.

18 Xeruete, ejapyxaka ke ha'e endu. Eipe'a nderexa, ha'e ema'ẽ orekuai axya re, tetã nderery oĩa re guive, mba'eta ore kuery ma ore ae reko porãa rupi e'ỹ rojerure nerenonde ha'e rami, ha'e rã ndee renhomboaxy ete va'e ramo anho.

19 SENHOR, endu ke. SENHOR, oreperdoa ke. SENHOR, eikuaa pota orere, ha'e orepityvõ. Xeruete, emboare eme guive, ndee ae renhembote uka aguã. Mba'eta ndevygua tetã ha'e ndevygua kuery re ma nderery oĩ — he'i.

Setenta vezes sete ma'etỹ re ijavyague

20 Ha'e rami xeayvu ainy, ha'e anhembo'e vy amombe'u ainy xee ae ajevyague, xeretarã Israel kuery ojevavyague guive. Ha'e vy SENHOR Xeruete renonde ajerure ainy Xeruete pegua yvyty iky'a e'ỹ va'e re.

²¹Xee xeayvu ha'e anhembo'e teri ainy reve ava rami aexa ra'u ppy va'ekue ou pojava, Gabriel hery va'e. Oveve ouvvy vy opoko xere. Ha'e rami oiko ka'arukuegua ome'ëa jave.

²²Ha'e va'e ma xereve ijayvu xembo'e vy. Ha'e vy aipoe'i:

— Daniel, aỹ ma apy aju, ndevy pe amombe'u porãve aguã ha'e nunga mba'erã paa.

²³Rejerure ppy ramove xemboua. Ha'e ramo xee aju amombe'u aguã ndevy, hayvupy ete reiko ramo. Ha'e ramo eikuaa pota ha'e nunga re, mba'emo rexa va'ekue reikuaa aguã.

²⁴— Setenta vezes sete ma'etỹ teri oata neretarã kuery ha'e peneretã iky'a e'ỹ va'e renonderã oa'angaague, teko vai omombaa aguã, ojevavya opa aguã, ojapo vaiague gui oiky'a'oa aguã, teko porã opa e'ỹ va'e oguerua aguã, oexa ra'u pyre ha'e profeta kuery ijayvuague ojeupitypa aguã, ha'e lky'a e'ỹ ete va'e huvixarã omoĩa aguã.^q

²⁵Endu ke ha'vy reikuaa porã aguã. Jerusalém tetã omoatyrõa ha'e ojapopaa ju aguã re ijayvua ára guive huvixarã Omoĩ mbyrã oiko peve ma sete vezes sete ma'etỹ oiko 'rã, ha'e gui sessenta e duas vezes sete ju.^r Tape ikuai va'e ha'e tetã kora ma teĩgue ju 'rã omoatyrõmbaa, ikuai axy ete ma jave ta'vy.

²⁶Ha'e gui sessenta e duas vezes sete ma'etỹ oaxa ma rire ojukaa 'rã huvixarã Omoĩ mbyre, ha'e ramo noĩvei 'rã ranhe. Ha'e rã huvixa oiko teri va'erã retã pygua kuery ju ou vy omomba 'rã Jerusalém tetã, oo iky'a e'ỹ va'e guive. Imombaarã ma yy rami 'rã ou xapy'a. Ha'e gui opaa ára peve oiko 'rã joe opu'ã va'e. Mba'emo mombaarã ou aguã va'ekue avi 'rã ou.

²⁷Ha'e gui ha'e va'e ma heta va'e kuery reve ojapo 'rã peteĩ rami oguereko aguã sete ma'etỹ peve guarã. Ha'e rami teĩ ha'e va'e jave mbyte py ma ha'e kuery pe nome'ë ukavei 'rã mymba neĩ mba'emo aju guigua. Mba'emo ojeguarupy reve 'rã ou nhomombaarã, hexe ju ou peve imombaarã va'ekue.^s

Tigre yakã yv'ry Daniel mba'emo oexaague

10 ¹Mboapy ma'etỹ re ma Pérsia pygua huvixa Ciro oĩ jave peteĩ ayvu oikuaa ukaa xee Daniel Beltessazar xerery mboae va'e pe. Ha'e va'e ayvu ma anhetẽ va'e, joe heta opu'ã aguã regua guive. Xee aendu kuaa aguã rami ayvu ou, mba'emo oexa ukaa reve.

^q 9.24 Apy “setenta vezes sete ma'etỹ” he'i, versículo 2 py setenta ma'etỹ re Daniel oikuaa potaague, ha'e va'e rire raka'eve rã guarã omombe'u vy (Levítico 25.8). Ha'e javi py ma 490 ma'etỹ oa'angaa. ^r 9.25 Apy ma ijayvu 483 ma'etỹ re (7x7=49 mais 62x7=434). Ha'e gui versículo 27 py omombe'u porãve sete ma'etỹ opaa pygua ju, ha'e javi vy 490 ma'etỹ ojapo aguã. Ha'e gui “Huvixarã Omoĩ mbyrã” he'ia ma Cristo re ae ijayvu vy, hebraico ayvu py “Messias” 'ea. ^s 9.27 Daniel 11.36 py oĩa rami ijayvu templo py mba'emo vai nhomokanhyarã ou aguã re (Mateus 24.15; Marcos 13.14).

- 2 Ha'e va'e ára guive ma xee Daniel nda'vevei ete aiko mboapy semana re.
- 3 Tembi'u ha'uxe vai va'ety regua nda'uvei, xo'o neĩ vinho namoĩ xejuru py. Neĩ azeite ma voi ndaikytyi xejee, mboapy semana oaxapa peve.
- 4 Ha'e gui jypygua jaxy vinte e quatro araa py ma Tigre yakã guaxu yvýry xee aiko vy
- 5 xerova yva vy amaẽ. Ha'e vy peteĩ ava aexa ajukue perirĩ'i py onhemonde va'e. Ijaxy'y rupi ma ouro iky'a e'ỹ va'e guigua oĩ, Ufaz gui heru pyre.
- 6 Hete ma itaendy berilo rami hendy. Hova ma overa va'e rami, hexa ma tataendy rami ojekuaa. Ipo ha'e ipy ma overa va'e guigua ombovera pyre rami overa rei. Ha'e rã ijayvu vy mbovy e'ỹ ikuai va'e ayvu rami onhendu.^t
- 7 Xee Daniel anho'i aexa ha'e nunga. Ha'e rã avakue xereve ikuai va'e ma mba'eva ndoexai. Ha'e rami avi ha'e kuery okyje ete aguã ou xapy'a rã onhamba, onhemimba okuapy.
- 8 Ha'e gui ma xee ae'i apyta. Ha'e rami vy aexave tema ha'e va'e iporã ete va'e ojekuaa rã. Ha'e vy naxembaraeteveia aendu. Naxembaraetevei vy xerova xiĩguepa rei, ha'ekue rami ve'ỹ oĩ.
- 9 Ha'e rami teĩ aendu porã ijayvu nhendu va'e. Aendu vyve ha'a, xerova jyv re amovaẽ reve ndaikuaavei ranhe ajupy.

Daniel omombaraetea juague

- 10 Ha'e gui peteĩ ou vy xere opoko. Xemomy-momyĩ vy xerenapy'ã ha'e xepo re xemoĩ.
- 11 Ha'e va'e ma aipoe'i xevy:
— Daniel ava oayvupy ete va'e, ejapyxaka ke ayvu re ndevy pe aipoa'e rã. Epu'ã ke he'amy, mba'eta ndea py xemboua — he'i. Po rami xereve ijayvu ramo xee apu'ã ha'amy aryryipa reve.
- 12 Ha'e ramo aipoe'ive ju xevy:
— Daniel, ekyje eme, mba'eta ndepy'a re reikuaaxea remoĩ. Ha'e ramo Nderuete renonde renhemo'yvyĩ'i ypya ára guive oendu ndeayvu. Ha'e gui ndeayvua rupi vy ae aju.
- 13 Ha'e rã Pérsia yvy re ipo'aka va'e ma xejoko ranhe vinte e um ára peve. Ha'e rami teĩ anjo yvateve va'e Miguel ou vy xepytyvõ. Ha'e ramo mae ma xepo'aka Pérsia pygua huvixa kuery re.
- 14 Aỹ ma aju ndevy pe aikuaa uka aguã neretarã kuery opaa ára py oiko va'erã. Mba'eta mba'emo rexa va'ekue ma raka'e rã ete guarã — he'i.
- 15 Ha'e rami xevy ijayvu ramo xee akyrirĩ vy ama'ẽ ha'amy yvy re.
- 16 Ha'e gui peteĩ ava ra'y ramigua opoko xejuru re. Ha'e ramo xeayvu jevy vy aipoa'e xerenonde hi'ã va'e pe:

t 10.5-6 Apocalipse 1.13-15

— Xeruvixa, ange mba'emo aexa rire ou xere haxy va'e. Ha'e ramo naxembaraetevei ete.

¹⁷Ha'e nunga rupi Xeruvixa, mba'exa 'rã tu ndereve SENHOR rembiguai aiko va'e xeayvu? Mba'eta xere noĩvei ete xembaraetea, neĩ xepytuẽ aguã ma voi noĩvei ma — ha'e.

¹⁸Ha'e ramo ava ramigua va'e teĩgue ju opoko xere. Ha'e vy xemombaraeteve.

¹⁹Ha'e vy aipoe'i:

— Ava oayvu etepy, ekyje eme. Evy'a ju. Nembaraete ke, nembaraete. Po rami ijayvu ramove xembaraete. Ha'e vy aipoa'e:

— Xeruvixa, ndeayvu ke aỹ, xembaraete ju rire — ha'e.

²⁰Ha'e ramo aipoe'i:

— Reikuua pa mba'e re pa aju ndea py? Mba'eta aa ju ta Pérsia pygua huvixa re apu'ã aguã. Ha'e gui xee aa ma rire Grécia pygua huvixa ju 'rã ou.

²¹Ha'e rã ndevy amombe'u porãve 'rã ipara re anhetẽ va'e oĩa rami. Ha'e gui ha'e va'e kuery rovai apu'ãa py jipoi avave rei xereve guarã, peẽ kuery re opena va'e Miguel e'ỹ vy.

Huvixa kuery kuaray ijapu'a'ia katy ha'e ipuku-a katygua re anjo ijayvuague

11 ¹— Peteĩ ma'etỹ re ma Média pygua huvixa Dario oĩ jave xee apu'ã amombaraete ha'e amokyre'ỹ aguã.

²— Aỹ ma amombe'u porã ta ndevy anhetẽ va'e. Ne'exa, mboapy huvixa teri 'rã ikuai Pérsia pygua. Ha'e gui irundya ma pavẽ gui oguerekopave 'rã. Ha'e va'e ma iporiau e'ỹ va'e vy imbaraeteve 'rã ovy. Ha'e rami vy opa mba'e py 'rã opu'ã Grécia pygua huvixa re.^u

³Ha'e va'e rire ma peteĩ huvixa ju oiko 'rã ipo'aka va'e. Ha'e va'e ma ipo'aka etea rupi 'rã joguereko. Ha'e vy oiko 'rã ha'e ae oipotaa rami rei.

⁴Ha'e rã ipo'akapave ma jave openaa omboja'oa, ha'e omboaxaa 'rã irundy henda yvytu oipejua katy ikuai va'e pe. Va'eri ta'y kuery pe e'ỹ 'rã omboaxaa, ha'e ipo'akaague rami e'ỹ ipo'aka va'e kuery opena 'rã, mba'eta ipo'akaague oipe'aa vy amboae kuery pe ju 'rã omboaxaa, ta'y kuery pe 'rãgue py.

⁵— Ha'e gui kuaray puku-a katygua huvixa ma imbaraete 'rã, peteĩ hembiguai yvateve va'e voi. Ha'e va'e ma herekoare gui voi imbaraeteve 'rã. Ha'e vy ha'e ju 'rã oĩ huvixa, openaa tuvixa 'rã guive.

⁶Ha'e gui oĩa ma'etỹ opaa py ma ha'e kuery onhemoirũ 'rã joe. Ha'e rami vy kuaray ijapu'a'ia katygua huvixa ma omenda 'rã kuaray puku-a

^u 11.2 Apy ma omombe'u porãve ju Pérsia ha'e Grécia pygua huvixa kuery joe opu'ã aguã (capítulo 8 py voi).

katygua huvixa rajy re, peteĩ rami ikuai aguã. Ha'e rami teĩ kunha va'e ma ndajoguereko kuaai 'rã, ime voi nda'ipo'aka pukui 'rã. Mba'eta kunha va'e ma omboaxaa 'rã joupe, heruare kuery guive, tuu ha'e ojeupe guarã heruare voi.

7Ha'e rã hemiarirõ kuery va'e regua peteĩ oĩ 'rã hekovia. Ha'e va'e ma kuaray ijapu'a'ia katygua huvixa xondaro kuery re opu'ã vy oike 'rã ha'e kuery onhemiaty py. Ha'e kuery re opu'ã vy ipo'aka 'rã.

8Ha'e kuery nguete ramigua oguereko va'e ha'e javi voi ogueraapa 'rã Egito vvy katy ojeupe guarã, mbovy e'ỹ ta'angaa mba'emo rykukue gui ojapo pyre, mba'emo hepyve va'e ha'e ouro guigua guive. Ha'e gui ma mbovy ma'etỹ re rei e'ỹ nopu'ãvei 'rã kuaray ijapu'a'ia katygua huvixa re.

9Ha'e va'e rire mae ma ou vy opu'ã kuaray puku-a katygua huvixa re. Ha'e rami teĩ ojevy rive ju 'rã ovyvy katy.

10— Ha'e gui ma ta'y kuery ju joe opu'ãa rupi 'rã ikuai. Ha'e vy mbovy e'ỹ xondaro kuery omonoõ. Ha'e kuery va'e regua peteĩ ma ou pojava 'rã. Opa marãgua ombovaipa ma vy ooove 'rã guenonde katy. Ha'e vy joe opu'ã ju 'rã ovy kuaray puku-a katygua huvixa onhemiaty oia peve.

11Ha'e ramo ha'e va'e ipoxy reve oo 'rã opu'ã aguã huvixa kuaray ijapu'a'ia katygua re. Ha'e rã ha'e va'e ma heta ete ogueraa 'rã hexe opu'ã aguã py teĩ hexeve oo va'ekue omboaxapaa 'rã ipo py.

12Huvixa kuaray puku-a katygua ma heta va'e kuery omomba vy onhemboyvate 'rã opy'a py. Mbovy e'ỹ ojuka 'rã teĩ nda'ipo'akai 'rã.

13Mba'eta hexe kuaray ijapu'a'ia katygua huvixa ou jevy vy jypy guare gui hetave 'rã ogueru joe opu'ã aguã. Ha'e gui mbovy rei e'ỹ ma'etỹ opaa py ma ou pojava 'rã mbovy e'ỹ xondaro kuery ha'e mba'emo oiporu va'ety reve.

14Ha'e jave ma mbovy e'ỹ 'rã opu'ã huvixa kuaray puku-a katygua re.

Neretarã kuery va'e regua ojerovia rei va'e voi hexe opu'ã 'rã profeta ijayvuague ojeupity aguã rami. Ha'e rami teĩ ha'e kuery nda'ipo'akai 'rã.

15Ha'e gui huvixa kuaray ijapu'a'ia katygua ou vy omopu'ã 'rã tetã kora áry rupi ojeupi aguã. Ha'e rami vy oipe'a 'rã tetã ikorapa va'e. Ha'e rã kuaray puku-a katygua ipo'akakueve teĩ ndojoko kuaai 'rã. Ha'e kuery va'e regua oiporavo pyre voi nda'ipo'akai 'rã ojoko aguã.

16Ha'e nunga rupi hovaigua ou va'e ma oipotaa rami ete 'rã ojapo. Avave rei ndojoko kuaai 'rã. Vvy porãa py ma voi opyta 'rã, ipo py opa mba'e omboaxaa ramo.

17Openaa jave rupi ojeupegua ipo'akakueve oenoĩ vy ogueru vy huvixa kuaray puku-a katygua reve ojapo 'rã peteĩ rami ikuai aguã. Ha'e rami vy ixupe ome'ẽ 'rã peteĩ kunhataĩ omenda aguã, ipo'akaa ombovaipa aguã. Ha'e rami teĩ ha'e nunga oaxa rive 'rã, ixupe ndovarei 'rã mba'everã.

18Ha'e va'e rire ma ye'ẽ yvýry ju 'rã oo joe opu'ã aguã, ha'e vy heta re ipo'aka 'rã. Ha'e rami teĩ peteĩ yvateve va'e omomba 'rã ojerovia reia. Ha'e vy ojapo 'rã ojerovia reiaague hi'áry ae ju ojeapa aguã rami.

19 Ha'e ramo ojevvy rive 'rã ovvy re onhemiatty oĩ va'e katy. Va'eri onhepyxanga vy ho'a 'rã. Ha'e va'e rire ma ndojouavei 'rã.

20 — Ha'e va'e rire ma hekovia oĩ ju 'rã peteĩ. Ha'e va'e ma ovvy iporãvea rupi omondouka 'rã peteĩ guembiguai imposto re nhombopagaa rupi oiko aguã. Ha'e rami teĩ are e'ỹ re omomba 'rã, ixupe ivaia py e'ỹ, neĩ hexe opu'ã reia rupi e'ỹ guive.

21 Ha'e va'e rire ha'e va'e rekovia oĩ ju 'rã peteĩ ava heko vai ete va'e, huvixarã nomoiaĩ va'eri. Ha'e rami 'rãgue py okyrirĩ reve ou vy nhemi rupi 'rã oĩ huvixarã.

22 Henonde ma xondaro kuery heta ou teĩ omokanhymba 'rã. Omomba ete 'rã, guexeve peteĩ rami omoingo va'ekue regua yvateve va'e voi.

23 Ha'e va'e reve peteĩ rami ikuai aguã ojapoa ramive ma ombotavy 'rã. Ha'e rami vy mbovy'i reve va'eri opu'ave vy ipo'akave 'rã ovvy.

24 Okyrirĩ rei reve ovaẽ avi 'rã oguerekopave ete va'e rekoa rupi. Ha'e rami py ojapo vai 'rã tuu kuery ha'e tamoi kuery ojapoague ramigua e'ỹ. Ha'e rami vy mba'emo oipe'a vy omboja'o 'rã ojeupegua kuery pe, imba'e rei-rei va'ekue ha'e javi. Ha'e gui onhembopy'a 'rã oo ikorapa va'e re voi opu'ã aguã, teĩ xapy'a'i guarã rive.

25 Ha'e gui onhemombaraete ha'e onhembopy'a guaxu 'rã huvixa kuaray puku-a katygua re opu'ã aguã, oxondaro kuery imbaraetekueve mbovy e'ỹ ogueraa vy. Ha'e rami teĩ nda'ipo'akai 'rã, hovai opu'ãa nhemi ramo.

26 Ha'e gui ma hemb'i'u gui okaru va'e kuery omokanhy 'rã. Oitypa 'rã okuapy ixondaro kuery, ha'e ramo heta ete ho'a 'rã oipyxopa rã.

27 Ha'e va'e huvixa kuery mokoive ma mba'emo vai ojapo aguã rami anho 'rã ikuai. Peteĩ'i mesa pyve uguapya py ijapu 'rã oiny joupe. Ha'e rami teĩ ha'e nunga oaxa rive 'rã, mba'eta oa'angaague ára py ou 'rã imombaarã.

28 Ha'e ramo ava heko vai ete va'e ojevvy 'rã ovvy katy. Oguerekopa vy ovvy'a reve 'rã ou. Ha'e gui onhembopy'a 'rã omomba aguã Nhanderuete guexeve guarã ojapo va'ekueiky'a e'ỹ va'e rupi ikuai va'e, ha'e vy ojapoxea rami rei ojapo ranhe 'rã guive. Ha'e gui mae ma ojevvy ju 'rã ovvy katy.

29 — Ha'e gui oa'angaague ára ovaẽ ramo oo ju 'rã kuaray puku-a katygua vvy re opu'ã aguã. Ha'e rami teĩ ha'e va'e jave ma jypy guare rami e'ỹ 'rã oiko.

30 Mba'eta hovai heta 'rã ou Quitim gui kanoã guaxu py. Ha'e ramo nda'ipy'a guaxuvei 'rã. Ha'e rami vy ojevvy vy ipoxy 'rã Nhanderuete guexeve guarã ojapo va'ekueiky'a e'ỹ va'e rupi ikuai va'e pe. Ha'e ae oipotaa rami 'rã oiko. Ojevvy ma ramo Nhanderuete guexeve guarã ojapo va'ekueiky'a e'ỹ va'e gui amongue ojepe'a ramo oguerovy'a 'rã.

31 Ixupegua imbaraetekueve oo vy omongy'a rei 'rã oo iky'a e'ỹ va'e, oo yvate va'e guive. Ha'e vy ko'ẽ nhavõ ome'ẽ mbyrã va'ekue oipe'a vy omoi 'rã ojegarupy nhomokanhyarã.ʻ

ʻ 11.31 Apy ha'e Daniel 9.27 py "Ojegarupy nhomokanhya" he'ia ma Jesus omombe'u porãve Mateus 24.15 ha'e Marcos 13.14 py.

32 Ombotavy 'rã Nhanderueete guexeve guarã ojapo va'ekue ikya e'ỹ va'e gui ojepe'a va'e kuery, ijayvu porã'ia rupi rive. Ha'e rã Nguuete oikuaa va'e kuery ma imbaraeete vy ojapo 'rã okuapy mba'emo.

33 Ha'e kuery va'e regua hi'arandu va'e ma ombo'e rã heta va'e kuery. Ha'e rami teĩ ojukaa 'rã kyxe ha'e tata py, escravo-rã ogueraa rupi, ha'e ogueraa rive-rivea rupi. Are peve 'rã ha'e nunga oiko.

34 Ha'e kuery va'e regua ho'a ramo ma xapy'a'i oipytyvõa 'rã. Ha'e rã ha'e kuery re heta onhemoirũ 'rã anhetẽ rupi e'ỹ.

35 Mba'eta hi'arandu va'e regua ho'a 'rã oeko a'ãa aguã, oiky'a'oa ha'e omoxiãa aguã opa rã guarã, mba'eta oa'angaague ára py ha'e nunga oiko 'rãe.

36— Ha'e gui huvixa ma ha'e ae oipotaa rami 'rã oiko. Ha'e vy opu'ã vy onhemboyvateve 'rã tuuete ramigua ikuai va'e ha'e javi áry. Tuuete ikuai va'e gui Nhanderueete yvateve va'e rovai eteve voi 'rã ijayvu nda'vevei etea rupi. Ha'e rami teĩ mba'emo ojapo kuaapa ranhe 'rã, ixupe ipoxya aguã ojeupity peve. Mba'eta hexe ijayvuague oiko 'rãe."

37 Ha'e va'e ma nombotei 'rã nguu kuery ruete, neĩ kunhague ojou porãve va'e, neĩ tuuete ramigua va'e rei guive, pavẽ áry onhemboyvate va'e vy.

38 Tuuete ramigua ikuai va'e omboete 'rãgue py omboete 'rã imbaraeete va'e ruete ramigua anho, ha'e nunga tuuete ma tuu kuery ndoikuaai va'ekue ri. Ouro py 'rã ombojerovia, prata py, ita hepyve va'e ha'e mba'emo iporãve va'e py guive.

39 Ha'e gui amboae regua ruete pe onhepytyvõ uka vy opu'ã 'rã oo ikorapa va'e re. Ha'e gui amongue omovaẽ porã ramo omboete uka ete 'rã. Ha'e vy omoĩ 'rã mbovy e'ỹ re ipo'aka aguã, ha'e kuery pe omboja'o 'rã guive yvy.

40— Ha'e gui opa aguã ára ovaẽ ramo hexe opu'ã 'rã huvixa kuaray puku-a katygua. Huvixa kuaray ijapu'a'ia katygua voi opu'ã 'rã hexe karóxa ha'e kavaju árygua kuery reve, ha'e mbovy e'ỹ kanoã guaxu py ikuai va'e reve. Heta yvy re ha'e kuery ovaẽ vy omonyẽmba 'rã, ha'e gui amboae katy ju 'rã oo.

41 Yvy porãa re voi ovaẽ avi vy heta 'rã oity. Ha'e rã ipo'akaa gui amongue oo jepe 'rã, Edom, Moabe ha'e Amom pygua yvatekueve anho.

42 Heta yvy áry oupi 'rã opo. Egito yvy re ikuai va'e voi ndoo jepei 'rã.

43 Oipe'apa 'rã ouro ha'e prata guigua, hepykueve Egito yvy re ikuai va'e guive. Líbia ha'e Etiópia pygua kuery voi oje'oi 'rã hembiguairã.

44 Ha'e rami teĩ kuaray oua katy ha'e ijapu'a'ia katy gui mba'emo omombe'ua rã oendu vy onhemondyi 'rã. Ha'e vy oove ju 'rã ipoxy reve, mba'emo ombovaipa ha'e ojuka reta aguã.

45 Ha'e rami vy ye'ẽ pa'ũ py oupi 'rã ngoorã tuvixa ete va'e, yvyty porã ikya e'ỹ va'e rovai. Ha'e rami teĩ ovaẽ 'rã imombaarã, ha'e ndoikoi 'rã heraa jepearã.

w 11.36 Nhanderueete re ijayvu vaia re Apocalipse 13.6 py voi ijayvu avi.

Opaa ára py guarã re ijayvuague

12¹— Ha'e va'e jave ma anjo yvateve va'e Miguel opuã avi rã, neretarã kuery repya va'e. Ha'e va'e ára ma ikuai axy ete aguã. Ha'e ramigua oiko va'e'ỹ teri, ha'e kuery va'e regua ikuai ypya ára guive ha'e va'e ára peve. Ha'e rami teĩ ha'e jave py neretarã kuery ogueraa jepe rã, kuaxia re hery oĩ va'e ha'e javive.

²Yvy re onhono porã mbyre heta rã onhemboete ju okeague gui.

Amongue oo rã tekove marã e'ỹ oupity aguã katy, ha'e rã amboae kuery ma oximba ha'e raka'e rã peve ikuai axy aguã katy rã oo.

³Arandua rupi ikuai va'ekue ma hexakã rã yva re ikuai va'e rami. Teko porã katy jogueraa reta va'ekue ma jaxy-tata rami rã hexakã riae, raka'e rã peve.

⁴Ha'e gui ndee Daniel, emoĩ porã ha'e va'e ayvu, emboja guive kuaxia mbojaa py, opaa ára py guarã. Heta oikuaa pota rã, ha'e oikuaave rã oje'oviv — he'i.^x

⁵Ha'e ramo xee Daniel ama'ẽ vy mokoĩ ju aexa hi'ãi va'e. Peteĩ ma yakã kyvõgua re, ha'e rã amboae ma hovaigua re hi'ãi.

⁶Ha'e kuery va'e regua peteĩ ma aipoe'i yy áry ava hi'ãi va'e ajukue perirĩ'i py onhemonde va'e aexa va'ekue pe:^y

— Raka'e tu ojeupity rã ha'e va'e nhomondyipaarã? — he'i.

⁷Ha'e ramo yy áry ava hi'ãi va'e ajukue perirĩ'i py onhemonde va'e ombovai rã xee aendu. Mba'eta yva re opo oiporu kuaa ha'e oiporu kuaa e'ỹa regua oupi vy oura raka'e rã peve oiko va'erã va'e rery rupi. Ha'e vy aipoe'i:

— Ha'e nunga oiko rã peteĩ ma'etỹ, ha'e gui mokoĩ ma'etỹ ju, ha'e irundy ma'etỹa mbytea py. Iky'a e'ỹ va'e kuery po'akaa ombovaipaa ma jave mae ojeupity rã ha'e nunga ha'e javi — he'i.^z

⁸Ha'e rami xee aendu va'eri naendu kuaai. Ha'e vy xee aporandu:

— Xeruvixa, opaa py ha'e nunga oiko ramo mba'exa tu rã oiko orere?

⁹Ombovai:

— Tereo Daniel, mba'eta pova'e ma nomombe'u porãavei rã ranhe.

Omoĩ porãa ma opaa ára peve guarã.

¹⁰Heta rã oiky'a'oa, omoxiã ha'e oeko a'ãa guive. Ha'e rã heko vai va'e kuery ma heko vaive tema rã, ha'e kuery va'e regua neĩ peteĩve noendu kuaai rã. Ha'e rã 'arandua rupi ikuai va'e ma oendu kuaapa rã.

¹¹Ha'e rami avi mymba ko'ẽ nhavõ ome'ẽ jepiaty omombaa ma rire, ha'e ojeguarupy nhomokanhyarã omoĩa ma rire mil duzentos e noventa ára ju rã oaxa.

^x 12.4 Apocalipse 10.4 py oĩa rami avi profeta kuery pe nomombe'u ukapaai ayvu oendu va'ekue, ára nova'ei teri ramo. ^y 12.6 "Ava ajukue perirĩ'i py onhemonde va'e" he'ia va'e ma Daniel oexa ma voi va'ekue (10.4). ^z 12.7 Apy ma três anos e meio re ijayvu (Daniel 7.25 ha'e Apocalipse 12.14 py oĩa rami).

12 Ovy'a ete 'rã amongue oarõ porãa rupi mil trezentos e trinta e cinco ára peve oupity va'e.

13 Ha'e rã ndee ma tereo tema tape reikoa va'e rupi ae, opa peve. Mba'eta repytu'u 'rã, ha'e gui opaa ára py repu'ã ju 'rã ndevygua oĩ va'e rejopy aguã — he'i.